

T. C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MOBİLYA VE İÇ MEKÂN
TASARIMI BÖLÜMLERİNDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ BİLİNCİNİN ANALİZİ: KİLİS ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selçuk SELEK

HAZIRLAYAN
Melih KÜÇÜKOĞLU

Gaziantep, 2018

T. C.

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MOBİLYA VE İÇ MEKÂN
TASARIMI BÖLÜMLERİNDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ BİLİNCİNİN ANALİZİ: KİLİS ÖRNEĞİ**

Melih KÜÇÜKOĞLU

Tez Savunma Tarihi: 07.12.2018

Fen Bilimleri Enstitü Onayı

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU

FBE Müdürü

Bu tezin yüksek lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Dr. Öğretim Üyesi Hasan S. SELEK

İş Sağlığı ve Güvenliği ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş olup, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Hasan S. SELEK

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş olup, kapsamı ve niteliği açısından bir “Yüksek Lisans” tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi:

İmzası

Doç. Dr. Alp ERTEM (Jüri Başkanı)

Dr. Öğretim Üyesi Hasan S. SELEK

Dr. Öğretim Üyesi Bülent HAZNEDAR

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Bölümlerinde Eğitim Gören Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Bilincinin Analizi: Kilis Örneği ” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

Melih KÜÇÜKOĞLU

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında, pozitif yaklaşımları ile manevi desteklerini sürekli hissettiğim aileme minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez çalışmam sırasında yoğun akademik çalışmalarına rağmen ihtiyaç duyduğum her an ulaşabildiğim, yapmış olduğum bu çalışmanın titizlikle takipçisi olan, öğretici öneri ve eleştirileri ile yol gösteren, tecrübe, deneyim ve görüşlerini örnek aldığım, tezi bitirmem için beni sürekli teşvik eden danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selçuk SELEK'e gösterdiği sabır ve yakından dolayı teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Gaziantep, 2018

Melih KÜÇÜKOĞLU

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı, başta Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik düşüncelerini öğrenmektir. Veriler, bu amaçla hazırlanan anket sorularıyla toplanmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğinin hedef, kapsam ve sonuçlarını genelde doğru algıladıklarını fakat konuya tam anlamıyla hâkim olmadıklarını göstermiştir. Öğrencilerin geneli konuyla ilgili yazılı veya görsel basın aracılığıyla yüzeysel doğru ifadeleri pek fazla içermeyen bilgilerle konunun sadece ciddiyetinin farkında fakat iş sağlığı ve güvenliği olgusunun bir bilim dalı olduğu bilinci öğrencilerin tam anlamıyla idrak edemediği saptanmıştır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayan 9. Sınıf öğrencilerinin meslek hastalıkları, kişisel koruyucu donanımlar, iş sağlığı ve güvenliği hassasiyeti ve mevzuat hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Öğrencilerde iş sağlığı ve güvenliği bilincini arttırmak için iş sağlığı ve güvenliği dersinin müfredatta eğitim ve öğretim dönemlerinin ilk yıllarından başlayarak daha fazla yer alması önerilebilir. Yine eğitim süresince güvenlik kültürünün geliştirilmesi için meslek profesyonellerinin katılımıyla konferanslar düzenlenmeli ve öğrencilere bu konu ezber yoluyla değil, kalıcı olması açısından atölye uygulamalarında görsel anlatım teknikleriyle öğrenci hafızasında konuya karşı ilgi ve algı uyandırılmalıdır. Çalışma yaşamından reel örneklerle desteklenmiş eğitici afiş, broşür vb. materyaller ile farkındalığın artırılacağı, eğitim kurumlarında daha olumlu geri dönüşler elde edilecektir.

Anahtar Kelimeler: iş kazası, okullarda isg, isg kültürü, isg

ABSTRACT

The aim of this study is to learn the thoughts of the students in vocational and technical high schools about occupational health and safety. The data were collected through survey questions prepared for this purpose. Research findings show that students generally perceive the target, scope and results of occupational health and safety correctly but are not fully aware of the issue. The students are aware of the seriousness of the subject only with the information that does not contain superficial expressions by means of written or visual media about the subject, but it is determined that the students cannot fully realize the consciousness that occupational health and safety phenomenon is a branch of science. It is observed that 9th grade students who do not have occupational health and safety training have insufficient knowledge about occupational diseases, personal protective equipment, occupational health and safety sensitivity and legislation. In order to increase the awareness of occupational health and safety in the students, it may be suggested that the occupational health and safety course should take place more in the curriculum starting from the first years of education and training periods. In order to improve the security culture during the training, conferences should be organized with the participation of job professionals and students should be warned about the subject in the memory of students by means of visual expression techniques in workshop applications in order to be permanent. Educational poster, brochure etc. supported by real examples from working life. More positive feedback will be obtained in educational institutions.

Keywords: Occupational Accident, Occupational Health, Occupational Health and Safety Consciousness, OHS, OHS Culture

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TANIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ	
VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ	3
1.1 Dünya’da İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Tarihçesi.....	3
1.2 Cumhuriyet Öncesinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Durumu.....	5
1.3 Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Tarihçesi.....	7
1.4 Türk Eğitim Sistemi.....	9
1.5 Türkiye’de Ortaöğretim Seviyesinde Mesleki ve Teknik Eğimin Durumu.....	10
BÖLÜM 2	
YÖNTEM	11
BÖLÜM 3	
BULGULAR VE YORUM	13
3.1 Gerçeklik Analizi.....	13
3.2 Anket Parametreleri Genel Analizi.....	14
BÖLÜM 4	
SONUÇ VE ÖNERİLER	29
KAYNAKÇA	31
ÖZGEÇMİŞ	36

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Gerçeklik Analizi Tablosu	13
Tablo 2: Anket Katılımcılarının Ortalama Değer Ve Standart Sapma Analizi	14

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Anket Katılımcılarının 1. Soru Cevap Dağılımları.....	15
Şekil 2: Anket Katılımcılarının 2. Soru Cevap Dağılımları.....	16
Şekil 3: Anket Katılımcılarının 3. Soru Cevap Dağılımları.....	17
Şekil 4: Anket Katılımcılarının 4. Soru Cevap Dağılımları.....	18
Şekil 5: Anket Katılımcılarının 5. Soru Cevap Dağılımları.....	19
Şekil 6: Anket Katılımcılarının 6. Soru Cevap Dağılımları.....	20
Şekil 7: Anket Katılımcılarının 7. Soru Cevap Dağılımları.....	21
Şekil 8: Anket Katılımcılarının 8. Soru Cevap Dağılımları.....	22
Şekil 9: Anket Katılımcılarının 9. Soru Cevap Dağılımları.....	23
Şekil 10: Anket Katılımcılarının 10. Soru Cevap Dağılımları.....	24
Şekil 11: Anket Katılımcılarının 11. Soru Cevap Dağılımları.....	25
Şekil 12: Anket Katılımcılarının 12. Soru Cevap Dağılımları.....	26
Şekil 13: Anket Katılımcılarının 13. Soru Cevap Dağılımları.....	27
Şekil 14: Anket Katılımcılarının 14. Soru Cevap Dağılımları.....	28

KISALTMALAR

İSG: İş sağlığı ve güvenliği

İGU: İş güvenliği uzmanı

İH: İşyeri hekimi

M.Ö: Milattan nce

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

AB: Avrupa Birliği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YKS: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

FBE: Fen Bilimleri Enstitüsü

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliğinin (İSG) bir kültür olarak yerleşikliği, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenebilmesi için önemli ve gerekli bir aşamadır. Özellikle eğitim alan bireylerin, geleceğin çalışanları olacağından hareketle, henüz bu aşamada eğitimlerle desteklenmeleri gerektiği açıktır. Ağaç yaşken eğilir atasözümüz bunu dile getirir. Kamu kurumlarında iş güvenli uzmanı (İGU) ve/veya işyeri hekimi (İH) alıştırma zorunluluğunun 2020 yılına ertelenmesi beraberinde rahatlık getirebilmektedir. Ancak bilinmelidir ki kamu kurumları da dâhil olmak üzere İGU ve İH alıştırmaktan bağımsız olarak risk değerlendirme yapılması 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun gereğince zorunludur. Birçok kamu kurumunda değişik sınıflarda (A, B veya C) İGU olup, çoğu belgesini profesyonel olarak kullanamamaktadır. Bu uzmanların, atıl iş gücü olarak İSG çalışmalarında değerlendirilememesi de çözülmesi gereken başka bir sorundur.

Bu çalışmada; mobilya iç mekân tasarımı bölümü ğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bilinç düzeyinin analizi yapılmıştır. Aynı zamanda; iş sağlığı ve güvenliği kültürünün seviyesi, okullardaki potansiyel tehlikeler, tehlikelerden kaynaklanan riskler ile okullarda alınan önlemlerin öğrencilerdeki algı düzeyi, eğitim kurumunda öğrencilerin karşılaşılabilecekleri iş kazası ve meslek hastalıklarının bilinilirliği, ğrencilerin İSG eğitimi alıp almadıkları, okullardaki İSG çalışmalarının düzeyi ve öğrencilerdeki algı düzeyi araştırılmıştır.

Gerek stajyer olarak mezuniyet öncesi çalışacakları işletmelerde, gerekse eğitim aldıkları okullarda birçok tehlike ve bunlara bağlı riskler olması nedeniyle öğrencilerin de yeterli iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaları ve İSG bilincinin oluşması gerekmektedir. Stajyer bile olsalar, okullarında veya gittikleri işletmelerde yasanın ngrdğ Temel İSG Eğitimini almaları yasal zorunluluktur.

Bu çalışmada amaç; mevzuatımızda genellikle “ok tehlikeli” sınıfta yer alan mobilya sektörü lise öğrencilerindeki iş güvenliğine bakış açılarını ölçmektir. Yapılan literatür araştırmasında; şimdiye kadar ağırlıkla okullarımızın genel İSG durumu, ahşap sektörünün geneli ile ilgili araştırmalar yapılmış ancak ğrencilerin İSG kültürü ile ilgili çalışma mevcut değildir. Bu araştırma sayesinde mevzuatta ocuk ve genç işçi olarak da tanımlanmış 15 – 18 yaş aralığında ki ğrencilerin İSG algısı araştırılıp analiz edilmiştir.

Meslek yüksekokullarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda, müfredat düzeyinde gerekli düzenleme ve güncellemelerin gerçekleştirilmesiyle iş hayatına başlayacak olan öğrenciler için, İSG bilinçlerinin oluşmasında ve artırılmasında yararlı olacağı sonucuna varılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almayan öğrencilerin meslek hastalıkları ile iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Öğrencilerde iş sağlığı ve güvenliği bilincini arttırmak için iş sağlığı ve güvenliği dersinin müfredatta yer alması önerilmiştir (Aksoy vd., 2013).

Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği farkındalıkları, eğitim ve iş kazaları durumlarının belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği adı altında bir ders almaları ve sağlık takiplerinin yapılması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır (Canbaş vd., (2018).

Meslek Lisesi öğrencilerinin eğitim süreçlerinde staj zorunludur. Meri mevzuatımızda stajyerlerinde Temel İSG eğitimi alması zorunludur. Staja gittikleri işletmenin işveren veya işveren vekilleri bu eğitimden yasal olarak sorumludur. Meslek Lisesi öğrencilerinin okurken stajdan önce iş sağlığı ve güvenliğinin temelini almadıkları yasal eğitimlerini tamamlamaları toplumun genel İSG kültürünün yükselmesi için faydalı olacaktır.

Çalışmanın kendisinden sonraki çalışmalara kaynaklık edeceğine, öğrencilere eğitimleri sürerken mesleki bilgilerin yanında, çalışma şartları ve sektör özelinde gerekli ve yeterli İSG eğitimlerinin verilmesinin öneminin gerekçeleri ile açıklanabileceğine inanılmaktadır.

“Bilmek uygulayabilmektir” sözünden hareketle geleceğin çalışanlarının bilgi ve algı seviyelerinin güçlendirilmesi, geliştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

BÖLÜM 1

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TANIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

1.1.Dünya’da İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Tarihçesi

Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimini sanayi devrimi öncesi ve sanayi devrimi sonrası olmak üzere iki aşamada incelemek mümkündür.

İlk olarak M.Ö 1819-1950 yıllarında Babil İmparatorluğunun kurucusu Hammurabi tarafından hazırlanan 283 maddelik Hammurabi kanunlarında iş sağlığı ve güvenliği hususunda bazı hükümler yer almıştır. Bu kanunda “Bir binada inşaat kurallarına uyulmaksızın yapılan bir duvarın yıkılması durumunda tüm masraflarının müteahhit tarafından karşılanarak yıkılan duvarı sağlamlaştırmak zorundadır.” hükmü yer almaktadır (Gerek, 2009).

Sanayi devrimi öncesinde iş sağlığı ve güvenliği olarak değerlendirilebilecek çalışmalar Eski Roma’da ünlü tarihçi Herodot tarafından yapılmış ve çalışanların verimli olabilmesi için yüksek enerjili besinler tüketmeleri gerektiğini savunmuştur (Selek, 2016).

M.Ö 370 yılında Hipokrat ilk kez kurşunun zararlı etkilerinden söz etmiş olup halsizlik, kabızlık, felçler, görme bozukluğu vb. bulguların gelişebileceğini ispatlamıştır. Hipokrat’ın kurşunun zararlı etkileriyle alakalı yapmış olduğu çalışmalar M.Ö 200 yıllarında Nicander tarafından detaylandırılmıştır. Nicander’in yapmış olduğu çalışmada kurşun koluğu ve kurşun anemisini incelenmiş ve bu rahatsızlıkların özellikleri detaylandırılmıştır. Roma İmparatorluğu döneminde toksikoloji ilerlemiş, Dioscorides zehir türlerini bitkisel, hayvansal ve mineral kaynaklı olmak üzere üç grupta incelemiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalar sadece sağlık ve güvenlik sorunlarının saptanması ve tanımı ile sınırlı kalmamış aynı zamanda zararlı etkilerden korunma yöntemleri de geliştirilmeye çalışılmıştır (Gerek, 2009).

1473 yılında Ulrich Ellenbrong Kuyumculuk ile alakalı bazı hastalıkları incelemiş, 1493 ile 1541 yılları arasında yaşayan Alman Hekim Paracelsus ise Basel Üniversitesi'nde vermiş olduğu derslerle iş sağlığı bilimine katkı sağlamış, dünyada ilk iş hekimliği kitabı olan “De Morbis Metallicis” adındaki kitabını yazmıştır (Esin, 2004).

1494-1555 yılları arasında yaşayan Agricola, bazı toksik maddelerin etkileri üzerine çalışmalar yapmış ve bu toksik maddeler ile alakalı koruyucu önlemler ileri sürmüştür. Ayrıca iş kazalarıyla alakalı önerilerde bulunmuş ve iş kazalarıyla alakalı sorunları ortaya koymuştur. Mineraloji ve maden izabelerinde çalışan işçilerin sorunlarını inceleyen Agricola 1530 yılında “De Re Metallica” isimli eserini yayınlamıştır. Kitabın iş sağlığı ve güvenliği bilimi yönünden önemi iş ve sağlık arasındaki ilişkiyi açıkça belirtmiş olması, sorunların saptanması ve çözüm önerilerini içermesi olmuştur (Selek, 2016).

1633-1714 yılları arasında yaşayan meslek hastalıkları konusunda önemli çalışmalara imza atan ve işçi sağlığı biliminin kurucusu olarak sayılan İtalyan Bernardino Ramazzini 1713 yılında “De Morbis Artificum Diatriba” isimli bir kitap yayınlamıştır. Bu eser işçi sağlığı biliminde önemli bir kaynak olmuştur. Ramazzini hekimlere “hastalarınıza mesleğini sorunuz” diyerek hastalıkların yapılan işlerle ilişkisini ortaya koymuş ve ayrıca bu eserde iş kazalarını önlemek için koruyucu güvenlik önlemlerinden bahsedilmiştir (Selek, 2016).

Sanayi devrimi ile yaşanan olumsuz etkiler çalışma yaşamını da etkilemiştir. Sanayi devrimi sonrasında; eski üretim ilişkisi yıkılmış, üretim hızla artmış, maliyetler düşmüş ve sermaye birikimi hızlanmıştır. Üretim tekniği geliştikçe makinaların hızı artmış ve buna karşılık gerekli korunma önlemleri alınmış olup bu gelişmelere bağlı olarak sanayi devrimi sonrasında iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı gelişmeler İngiltere’de 1802 tarihli “Factory Art” kanunuyla düzenlenmiştir. Bu kanunda İngiltere’de bulunan fabrikalarda çalışanların çalışma süreleri, çırakların sağlık ve moral açısından korunmaları, çalışma saatlerinin günde 12 saat ile sınırlandırılması, çalışanlara yılda bir kez yeni elbise verilmesi, çalışanların ayda bir kez kiliseye gidebilmeleri, fabrikaların iyi havalandırılması ve yılda iki kez fabrikalara badana yapılması gibi hususlar belirtilmiştir. Ayrıca 1804, 1819 ve 1833 yıllarında çıkarılan yasalarla emeğin korunmasına yönelik tedbirler alınmıştır (Serter, 1994). Ayrıca 1840 yılında İsviçre’de, 1841 yılında Fransa’da, 1849 yılında Almanya’da ve 1877 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunlar geliştirmekte olan ülkelerin iş sağlığı ve güvenliği alanında yapacağı tedbirlere yönelik düzenlemeleri başlatan çalışmalara ön ayak olmuştur (Alper, 1992).

Dünyada iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçmek adına işçilerin korunmasına yönelik ortak hareket edilmesi gerektiği bilinci zamanla daha çok hissedilmiş olup 1.Dünya Savaşı sonrası uluslararası örgütlerin kurulması yoluna gidilmiştir (Yeşilyurt, 2016). Bu kapsamda 1919 yılında faaliyete başlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önemli çalışmalar yapmıştır. Türkiye ILO'ya 1932 yılında üye olmuştur (Selek, 2016).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile işbirliği içinde bulunan birçok kuruluş işçi sağlığı ve güvenliği yönünden önemli çalışmalar yapmış, ILO ve WHO'nun katkılarıyla olumsuz çalışma koşullarının düzeltilmesine yönelik yasal düzenlemeler ve bilimsel çalışmalar yapılarak iş güvenliği mevzuatları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda iş sağlığı ve güvenliği önem arz etmesi sebebiyle birçok ülkede zamanla anayasa ile güvence altına alınmıştır (Yeşilyurt, 2016).

Avrupa Birliği'nde, sanayi devrimi ile işin sürdürülebilirliği ve nitelikli işgücünün korunması önemli bir ihtiyaç haline gelmiş, bu durum iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin farkındalığın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Çalışanların sağlığı ve işyerlerinin güvenliğinin korunmasına ilişkin yasal düzenlemeler ve araçlar geliştirilmiştir. İşyerinin özellikleri, çalışma koşulları, yapılan faaliyetler, kullanılan araç-gereç-yöntemler, çalışanların özellikleri gibi her işyerinde farklılık gösterecek etkenlerin iş sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkilerini dikkate alarak olası her durum için yapılması gerekenleri ayrıntılı bir şekilde tanımlayacak kapsamda bir düzenleme yapılması, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına çok detaylı bir nitelik kazandırmıştır. Detaycı mevzuatın, işyeri düzenlemeleri konusunda sınırlayıcı ifadelerinin, her işyerine uygulanabilirliğini azaltması; tüm durumları kapsayacak ve her işyeri için uygun olacak bir düzenlemenin gerçekleştirilebilir olmayışı ve bu nedenle iş kazası ve meslek hastalığını önlemede yetersiz kalması; mevzuata uygun bir işyerinde kaza olması durumunda işverenin sorumluluğunun hükümsüzlüğü; insanı odağa alan çalışmalar yerine mevzuata uygunluğu öne çıkarması, bu alanda köklü bir değişiklik yapılmasına ilişkin süreci başlatmıştır.

Her işyerinin kendine özgü farklılıklarının kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği gerçeği temelinde iş kazaları ve meslek hastalıklarına yol açabilecek faktörleri yöneterek önlemeyi, sürekli iyileşmeyi ve insanı korumayı odağına alan “önleyici yaklaşım” gelişmiştir. Bu bağlamda, ekonomik bir faktör olmasının yanı sıra bir insan hakkı olarak kabul edilmeye başlanan iş sağlığı ve güvenliği alanında, çoğu AB ülkesinde, kural koyan türde İSG mevzuat ve yönetmeliklerinden, temel gereklilikler sürecine bir geçiş gerçekleşmiştir. İş sağlığı ve güvenliğine yaklaşımda 1980’lerde başlayan değişim sürecinde mevzuatta, uygulanacak kuralları adım adım tanımlamaktan ziyade “kendi kendini yönetme” modeline geçilmiştir.

Almanya’da, iş sağlığı ve güvenliğindeki aktörler; Devlet, Kanuni Kaza Sigortası Meslek Sandıkları, İşletmeler ve İşçilerdir. Meslek sandıkları, önleyici faaliyetler, rehabilitasyon ve tazminat gibi hususlarla ilgilenir. Alman İSG sisteminde hukuki yaptırımlar devlet eliyle ve meslek sandıkları tarafından yapılır. Gerek devlet, gerekse meslek sandıkları işbirliği içinde çalışırlar ve duruma göre teftişler yaparlar. Bu teftişler; Devlet tarafından yapılan, devletin koyduğu yasalara uyulmasının denetimi, Meslek sandıkları tarafından yapılan, kazaları önleme mevzuatlarına ve devletin kurallarına uyulmasının meslek sandıklarının teknik müfettişleri tarafından denetlenmesi şeklindedir. Almanya’da iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında ikili bir yapı mevcuttur. Tüm ülke için geçerli olan ve merkezi yönetim tarafından yapılan düzenlemelerin yanı sıra özerk bölgeler tarafından yapılan bölgesel düzeyde geçerli olan sağlık ve güvenlik hükümleri bulunmaktadır. Merkezi yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kanunları yönetmelikleri yayımlar. Sigorta kurumları, belirlenen yasal çerçevede kendi ihtiyaçlarını belirleyerek Federal ve Bölgesel Hükümetlerin onayı ile kendi düzenlemelerini yaparlar. Bölgesel denetim birimleri ve kaza sigortaları kurumları, mevzuata uygun şekilde kendi bölgelerinde faaliyet gösterirler.

Finlandiya’ da iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ile ilgili ilk yasağı 1889’da sunulmuğuur ve ülkenin endstrileğmesinin ardından, iş sağlığı hizmet altyapısının geliğimi hemen bağlamığuır. İSG ve alığuınların alığuıya yeteneği, kısmen demokratik geliğuıme ve sosyal diyalogun köklü gelenekleğuımesi nedeniyle, yüksek öncelikli olmuğuur. Őu anda, Finlandiya toplumunun geliğuımindeki en önemli faktörlerden biri, tüm alığuın insanlar için daha uzun bir kariyer sağlamasıdır. Daha yüksek standartlı iş sağlığı ve güvenliği ve iş yerinde refah, alığuıma koğuıllarının iyileğtirilmesinde ve genel olarak alığuıma hayatının uzatılmasında daha fazla önem anlamına gelir. İSG’deki geliğuımeler, devlet taahhüdüyle ve ILO’nun 161 nolu kuralı ve 171 nolu tavsiyesine (Finlandiya’da 1986’da kabul edildi) göre geliğuın İSG sosyal kuruluğuıları tarafından desteklenmiğuır. İSG’nin geliğuımi için bir ulusal program olan İş Sağlığı Hizmetleri Geliğuımi Ulusal Programı 1989’da Parlamento’da sunulmuğuur. 1997’de yapılan bir değerlendirme, kabul edilen bu programdaki birçok maddenin ve ek olarak bazı yeni geliğuımelerde bağarıya ulağuıldığı gzlenmiğuır. Yeni İSG mevzuatına 2001’de geilmiğuır ve yeni yasal hükümler kabul edilmiğuır. Finlandiya’ da işyerinde sağlık ve güvenlik konuları birbirinden ayrılır: Güvenlik konuları işveren ve işçi temsilcileri tarafından işletme içinde ele alınırken, sağlık konuları sağlık servisine aittir. Sağlık servisleri 1978 Kanunu ile zorunlu kılınmığuır ve dört farklı Şekilde olabilir; Őirket içindeki servisler, işletme içi servisler, harici özel servisler ve belediyeye ait kamu servisleri. Belediye hizmetleri, serbest alığuınların yanı sıra küçük ve orta ölçekli işletmeleri kapsarken, dahili servisler esas olarak büyük işletmelerde mevcuttur. Ayrıca 2002’den beri mevzuat işverenlerin sadece işletme içinde işçilerin sağlığını ve güvenliğini sağlamak için gerekli uzmanlığa sahip değillerse harici hizmet alabileceklerini Őart koğuır. (Aydın, 2014)

1.2.Cumhuriyet Öncesinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Durumu

Sanayi devrimine kadar gelen tarihsel süreçte Osmanlı İmparatorluğu döneminde büyük işçi kitleleri çalıştıran sanayi kuruluşlarının yabancıların elinde bulunmasından dolayı ekonomik yaşamın genellikle el sanatları ve tarımda yoğunlaştığı görülmektedir. Bundan dolayı iş sağlığı ve güvenliğinin ülkemizde gelişimi gecikmiştir (Talas, 1983).

İslam dininin temel ilkelerini Türk örf ve adetleriyle birleştiren ahiliğin üreticiyi korumaya yönelik faaliyetleri yüz yıllarca devam etmiştir. Osmanlılar döneminde ahiliğin belirlediği ve ticari hayatta uyguladığı standartlar padişah fermanıyla hukuk normu haline getirilmiştir. “Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa” ismiyle 1502 yılında yayınlanan ferman tarihte yapılan ilk tüketici kanunu olma özelliği taşımaktadır. Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa (Bursa Belediyesi Kanunu) ayrıca dünyanın ilk standart kanunudur. Bu kanun Sultan II. Bayezid emriyle yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda; hayvan ürünleri, türlü sebze-meyve, tuz, ekmek, sanayi ürünleri, tekstil ürünleri, tarım-tahıl ürünleri, orman ürünleri, deri ürünlerinin satışları, konulacak fiyatlar ve kaliteleri bir standarda bağlanmış; bugünkü anlamda boyama, ambalaj, kalite gibi esaslarla narh ve ceza hükümlerine yer verilmiştir. “Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa”, dünya standart tarihine ve tüketici haklarına yönelik faaliyetlere önemli bir veri sağlamıştır. Standartın ve tüketici haklarının çok fazla gündemde olduğu günümüzde bu kanunun tetkik edilmesi önem arz etmektedir (Özdemir, 2017).

Batı toplumlarında; Sanayi inkılabı ile ortaya çıkan işçi sınıfı, çalışma hayatında karşılarına çıkan güçlükleri yenebilmek amacıyla örgütlenme sürecine girmiş, ancak yapılan uzun mücadelelerden 19. yüzyıl başlarında olumlu sonuçlar alınabilmiştir. Osmanlı Türkiye’sinde ise; bunun aksine, çalışma hayatında çatışmacılıktan uzak, uyumlu ve uzlaşmacı bir çalışma ilişkileri sistemini görmek mümkündür. Buna ilaveten, toplu ilişkiler sisteminin dikkat çekici bir örneğinin de Osmanlı Türkiye’sinde gerçekleştiğini görmekteyiz. 13 Temmuz 1766 tarihinde Kütahya’da imzalanan ve fincancılar esnafının çalışma şartlarını düzenleyen “Sözleşme”, belirlediği ücret seviyesi ve bu ücretlerin günün şartlarına göre alım gücü itibarıyla devlet hakemliğinde dünyada ki ilk yazılı sözleşme özelliği taşımaktadır (Ünsür, 2005).

Osmanlı İmparatorluğunda sanayiye yönelik ilk adımlar savaş sanayisi ile birlikte 2. Mahmut döneminde başlamıştır. Bu yıllarda Sinop, İzmit ve İstanbul'da bulunan tersanelerde buharlı gemi imalatı yapılmış ve buna bağlı olarak işletmeler için kömüre duyulan ihtiyaç giderek artmıştır. Bu dönemde açılan Ereğli Kömür İşletmeleri Osmanlı sanayisinde önem arz eden bir müessese olmuştur (Yurtçu, 2015). Bu dönemdeki ilk kanuni düzenlemeler, en fazla işçinin istihdam edildiği Ereğli ve civarı kömür madenleri bölgesine özel olarak yapılmıştır. Düzenlemeler daha ziyade işçinin korunmasına dair hükümlerden meydana gelmiştir. Ereğli Maadin-i Humayun Teamülnamesi veya Dilaver Paşa Nizamnamesi (1865) olarak da bilinen düzenleme ile Zonguldak Kömür Havzası'nda madencilik alanında çalışan işçilere ilişkin hükümler getirmektedir. Yüz maddeden oluşan Dilaver Paşa Nizamnamesi üretimin arttırılmasına yönelik bir düzenleme olsa da, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ilk yasal belge olması nedeniyle önemlidir (Yurtçu, 2015).

Dilaver Paşa Nizamnamesinin ardından 1869 yılında çıkarılan Maadin Nizamnamesi ise maden işçileri için ek düzenlemeler getirmiştir (Uslu, 2002). Maadin Nizamnamesi ile mecburi çalışma sistemi tamamen kaldırılmış, işverenin işçileri gözetmesi, iş kazalarında idareye ihbarda bulunulması, iş kazasına uğrayan işçilere işveren tarafından tazminat ödenmesi, para cezaları, işletmelerde çalışan teknik personellere iş kazalarını önleyebilecek koruyucu ekipmanı idareden talep etme hakkı ve gerekli önlemleri alma yükümlülüğü getirmiş, madenlerde doktor ve eczacı bulundurmak zorunlu hale gelmiştir.

Dilaver Paşa ve Maadin Nizamnamelerinden sonra 1869-1876 yılları arasında Mecelle adı verilen ve bazı maddeleriyle iş sağlığı ve güvenliği alanına yönelik düzenlemeler içeren "Osmanlı Medeni Kanunu" olarak da adlandırılan düzenlemeler yapılmıştır. Mecelle'de iş sağlığı ve güvenliği adına yapılan düzenlemeler diğer nizamnamelerden farklı olarak sadece madencilik sektörüyle alakalı olmayıp tüm çalışma alanlarını ilgilendiren düzenlemeler içermektedir. Mecelle sonrasında iş sağlığı ve güvenliği alanında 1887 ve 1906 yılları arasında Maadin Nizamnamesinde değişiklikler yapılmış olup iş sağlığı ve güvenliği alanında işçi lehine önlemler alınmıştır.

1883-1840 yılları arasında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa Adana'yı yönetirken tarımsal iş gücünü sağlamak adına bazı düzenlemeler yapmıştır. Haftalık ücretleri belirleyen işçi ve işveren temsilcilerinin de bulunduğu bir komisyon kurulması, işçilerin günlük dinlenme sürelerinin arttırıldığı, işçilerin yemek sorunları vb. konularda düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler Osmanlı Devleti zamanında tarım alanında yapılan ilk düzenlemeler olmuştur (Erginbaş, 2010).

1.3. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Tarihçesi

Ülkemizde cumhuriyet döneminde 1936 yılında yürürlüğe giren ilk iş kanununa kadar geçen süreçte iş hayatını düzenleyici birçok düzenleme yapılmıştır. 10 Eylül 1921’de 151 sayılı “Ereğli Kömür Havzası Maden Amelesi’nin Hukukuna Müteallik Kanun” kabul edilmiş olup bazı araştırmacılar tarafından ilk iş kanunu olarak nitelendirilebilmektedir. Bu kanun çerçevesinde “Ereğli Kömür Havzası Maden Ocaklarında Çalışan İşçilerin Sıhhi İhtiyaçlarının Teminine Dair Tüzük” çıkarılarak iş sağlığı ve güvenliği alanında günlük 8 saat çalışma süresi gibi önemli maddeler eklenmiştir. Bu yasayla 1919 yılında İLO tarafından yayınlanan sözleşmeye uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması, mecburi çalıştırma yasaklanmıştır. Yine bu yasada iş kazalarına bağlı ölümlerde ölenlerin mirasçılarının işverene tazminat davası açabilmesi, işverenlerin kusurlu bulunması halinde işverenin para cezasına çarptırılması gibi hükümler yer almaktadır (Talas, 1992).

11 Mayıs 1921 tarihli “Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafî-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun” ile bu bölgede çıkarılan kömür tozlarının işçilerin lehine kullanılması amaçlanmış ancak kömür tozları kömür yıkama ve lavvarların yapılmasıyla biriktirilememiş dolayısıyla bu kanun işlevselliğini yitirmiştir (Makal, 1999).

Cumhuriyetin ilanı sonrası 1923’te yapılan Birinci İktisat Kongresi’nde işçiler lehine birçok karar alınmıştır. Bunlar günlük çalışma sürelerinin bir saatlik dinlenme hariç sekiz saat olması, gündüz çalışan bir işçinin akşam azami dört saat çalışabileceği, maden işlerinde çalışan işçilerin günlük altı saat çalışmaları gerektiği, 18 yaşından küçüklerin madenlerde çalıştırılmayacağı, haftada bir gün (Cuma) işçilere hafta tatili verileceği, sürekli bir işyerinde çalışan işçiye 1 ay ücretli izin verilebileceği, iş yerlerinin sağlık açısından denetlenmesi için kanuni düzenlemeler yapılması gibi önemli kararlar içermektedir. 1926 yılında çıkarılan Borçlar Kanunu’nda iş sağlığı ve güvenliği açısından önemlidir. Borçlar kanununun 332.maddesine göre işverene işçilerin sağlığını korumak maksadı ile kendisinden beklenebilecek bütün tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir (Erginbaş, 2010).

Halk sağlığını koruyucu önlemler içeren ve 1930 yılında yürürlüğe giren Umumi Hıfzıssıhha kanunu iş sağlığı ve güvenliği açısından dolaylı olarak ilgilidir. Bu kanunda kadın ve çocuk işçilerin çalışma durumlarında düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre 12 yaşından küçük çocukların maden ve sanayi işlerinde çalışmaması, 12-16 yaş arası çocukların gece çalıştırılmayacağı ve kadınlara doğum öncesi ve sonrasında 3'er hafta izin verilmesi, gece çalışmaları ve yer altı işlerinde çalışan işçilerin çalışma sürelerinin 8 saat ile sınırlandırılması, 50 işçi çalıştıran işyerlerinde hekim bulundurma mecburiyeti, hastanesi olmayan veya şehir dışında bulunan işletmelerde bir hasta odası ve ilk yardım gereçlerinin bulundurulması mecburiyeti ayrıca 100-500 daimi işçi çalıştıran işletmelerde bir revir, 500'den fazla işçi çalıştıran işletmelerde ise her yüz işçiye bir yatak düşecek şekilde hastane yapılması gerekmektedir. 1930'lu yıllarda ülkemizde sanayileşmenin artması ile beraber işgücü yapısı da tarım sektöründen sanayi sektörüne doğru değişiklik göstermiştir. Sanayide çalışan işletmelerde işçiler uzun süreli ve sağlıksız koşullarda çalıştırılmış denetimler yetersiz olduğu için Umumi Hıfzıssıhha Kanunu uygulanamamıştır. Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla 1924 tarihinden itibaren 5 değişik kanun tasarısı hazırlanmış 1936 tarihli ve 3008 sayılı iş kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ile işverenin iş sağlığı ve güvenliği açısından işçinin korunması, bilgilendirilmesi ve işyerinde koruyucu tedbirlerin alınması mümkün olmuştur. Yayınlanan bu kanundan sonra iş sağlığı ve güvenliğine ait tüzük ve yönetmelikler hazırlanmış ilk iş güvenliği tüzüğü 1941 yılında çıkarılmıştır. Daha sonra bu tüzüğü 1948 yılında çıkarılan ağır ve tehlikeli işler tüzüğü izlemiştir (Makal, 1999).

1945 yılında Çalışma Bakanlığı kurulmuş, yine aynı yıl 4292 sayılı kanunla İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuştur. Daha sonra 27.06.1945 tarih ve 4772 sayılı "İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Hakkında Kanun" kabul edilmiş bu tarih itibariyle işçiler iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sosyal güvenliğe kavuşmuşlardır. Çalışma Bakanlığı'nın kurulmasının ardından 1946 yılında "Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. 1947 yılında işçi ve işverenlere sendika hakkı tanınmış, 1961 anayasası döneminde iş kanunları yeniden düzenlenerek sendika, toplu sözleşme ve grev haklarının tanınması ile iş hukuku alanında geniş hacimli bir mevzuat çalışması gerçekleşmiştir (Talas, 1992).

1971 yılında 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiş, kanuna uygun çıkarılan tüzük ve yönetmeliklerle mevzuatlar hazırlanmıştır. 1982 Anayasasından sonra iş sağlığı ve güvenliği alanındaki gelişmeler Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik sürecindeki uyumla birlikte ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda 10 Haziran 2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girerek 1475 sayılı İş Kanunu'nun yerini almıştır. 4857 sayılı iş kanunu AB ve ILO standartları dikkate alınarak hazırlanmış, 1475 sayılı iş kanununa göre daha ayrıntılı ve koruyucu kanun hükümleri içermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde ise 1921 yılında Ereğli Kömür Havza Yasası 1924 yılında ise Hatta Tatili Yasası 1926 yılında Borçlar Kanunu, 1930 yılında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Belediyeler Yasası yürürlüğe girmiştir. 3008 sayılı iş güvenliği kanunu 1936 yılında çıkarılmış olup ilk önemli İş Sağlığı ve Güvenliği yasası ünvanını almıştır. 1946 yılında Çalışma Bakanlığı kurulmuştur. 1971 yılında 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu 2012 yılında ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yayımlanmıştır (Selek, 2016).

1.4. Türk Eğitim Sistemi

Türkiye'de okul öncesi eğitim zorunlu olmamakla birlikte 6 yaşına kadar alınabilmektedir. İlköğretim programları ise 4 yıl ilkokul 4 yıl ortaokul olmak üzere 8 yıl olarak zorunlu okutulmaktadır. Ortaöğretim (lise) öğrenimi 4 yıllık müfredat olarak işlenmektedir.

Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları zorunlu olmayıp ön lisans en az 2 yıl, lisans eğitimi en az 4 yıl sürmektedir. Yüksek lisans ve doktora eğitimleri ise belirlenmiştir.

Türkiye'de ilköğretim dört yıl süreli ve zorunludur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçmeli dersler oluşturulur. İlköğretime dayalı, dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Bu okulları bitirenlere ortaöğretim diploması verilir.

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Türkiye’de farklı kategoriler sekiz yıllık ortaöğretimi bitiren bütün öğrenciler herhangi bir sınava girmeksizin bu okullara gidebilir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri temel Anadolu lise müfredatına ek olarak mesleki dersler müfredata ilave olarak eklenmiştir. Tüm meslek liseleri türleri son yıllarda bakanlığın yaptığı bir çalışmayla şimdi ki adı olan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ismi ile tek çatı altında tüm programlar toplanmıştır. Türkiye’de ilk ve ortaöğretim müfredatları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanmaktadır. Özel okullar ve devlet okulları bu müfredat üzerinden eğitim öğretim faaliyetlerini yapmaktadırlar.

Anadolu Lisesi kavramı son yıllarda yapılan değişiklikle düz liseler ile birleştirilip revize edilmiştir. Fen bilimlerine özel ilgi ve yeteneği olan öğrenciler fen liseleri için Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) girecek harici devlet liseleri için herhangi bir sınava girme zorunluluğu kalmamıştır. İmamlık, hatiplik ve Kur’an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulanır. Güzel Sanatlar alanlarında özel ilgi ve becerileri olan çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere güzel sanatlar lisesine yetenek sınavı ile öğrenci kabul edilmektedir. Kolej olarak da adlandırılan özel liselerin, bazılarında matematik, fen veya yabancı dil dersleri ağırlıklı olmakla birlikte özel programlar uygulayabilmektedir. Öğrenci alım koşulları ve ücretlerini eğitim kurumu belirlemektedir (izu.edu.tr, Erişim tarihi: 16.04.2018).

1.5. Türkiye’de Ortaöğretim Seviyesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Durumu

Türkiye’de toplam 4056 adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Bu eğitim kurumlarının 3585 tanesi devlet okulu olup, 471 tanesi vâkıf veya özel teşebbüs mal sahipleri aracılığıyla eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) istatistiklerine göre devlet okulları içerisinde 459 eğitim kurumunda mobilya ve iç tasarım alanı/bölümü bulunmaktadır (meb.gov.tr, Erişim tarihi:16.04.2018).

BÖLÜM 2

YÖNTEM

İş sağlığı ve güvenliği bilincinin lise öğrencileri açısından değerlendirilmesi için genel kültür soruları niteliğinde ve öğrencilerin ikilemde kalmaması namına anlaşılabilir bir çalışma yapmak için on dört sorudan oluşan bir anket hazırlığı yapılmıştır. Milli Eğitim müfredatında Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde sadece 9. Sınıf öğrencilerine “Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü ” adı altında haftada “1” ders saati olacak şekilde sağlık bilgisi ile alakalı temel ilk yardım müfredatında ders verilmektedir. Verilen eğitimlerde iş güvenliği ile alakalı hiçbir konu işlenmemekle beraber verilen sağlık bilgisi konuları da yeterli seviyede değildir. İş Sağlığı ve Güvenliği branşında formal eğitime sahip personel olmadığından dolayı bu ders genel kültür seviyesi dahi sayılamayacak seviyede branş dışı öğretmenler tarafından okutulmaktadır.

Demografik çalışma yapılmış öğrenci grubu lise seviyesinde eğitim grubuna uygulanmıştır. Eğitim kurumu dışına eğitim saatlerinde dışarı çıkamadıkları, sigortalı çalışan olarak ta çalışma yaşamında yer almadıkları için anket yöntemi seçilmiştir. Anket uygulanabilmesi için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü yönetim kurulu kararı ile Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. Kilis ili Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri için hazırlanan bu anket çalışmasında risk faktörü en fazla alanlardan biri olan Ahşap Teknolojisi alanı öğrencileri seçilmiş olup ilgili okulun bu alana kayıt yaptırmış 156 öğrencisi üzerinde bu anket çalışması uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin form üzerinde cevaplarını 1-5 arası puanlamaları istenmiştir. “1” cevabı, kesinlikle katılmıyorum “2” cevabı, katılıyorum “3” cevabı, kararsızım “4” cevabı, katılıyorum “5” cevabı kesinlikle katılıyorum şeklinde sınıflandırılmıştır.

Anket öğretmenlerinin gözetiminde yüz yüze açıklanarak uygulanmıştır. Bu hususta tez çalışmasının güvenilirliği artmıştır. Bu çalışma pilot bir çalışma olmasından dolayı katılımcı öğrencilerin farkındalık düzeyleri araştırılmıştır. Bu çalışma farkındalık analizi olarak ta adlandırılabilir. Anket formu hazırlandıktan sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü Ar-Ge Birimi ve Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü onayına sunulmuş olup Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından araştırma

onayı alınmıştır. 2018 yılı Mart ayı başında araştırmaya başlanmış olup aynı ay içerisinde on beş gün içerisinde anket çalışması tamamlanmıştır. Anket sonucunda lise standartlarında verilen İSG eğitimi ile alakalı öğrencilerin olumlu veya olumsuz bakış açıları araştırılmıştır.

Elde edilen değerleri SPSS 24 yazılımıyla gerçeklik testi, standart sapma testi, ortalama hesabı ve yüzde değerleri analizi yapılmıştır. Verilerin SPSS platformuna aktarımı için değerlerin sayısal olarak tablolara kodlanması gerekmektedir. SPSS yazılımı sadece sayısal karakterlerle analiz yapabilmekte olup sayısal karakter olmayan parametreler belirli bir sistematik içerisinde rakamsal değerlere dönüştürülerek üzerinde işlem yapılmalıdır.

BÖLÜM 3

BULGULAR VE YORUM

Veri analizinde görsel istatistiklerden yatay-dikey bar grafikleri ve yüzdelik dağılımlardan faydalanılmıştır. Anket sonuçları için oluşturulan veriler SPSS 24 yazılımıyla alınarak değerler görsel parametrelere dönüştürülmüştür.

3.1. Gerçeklik Analizi

Cronbach's Alpha sayısını 0,70 değerinin üzerinde olması halinde yeterli olduğunu ifade eden çalışmalar olduğu gibi, 0,60-0,80 arasında olmasının beklendiğini ifade eden çalışmalar da mevcuttur (Bayraktaroğlu vd., 2017).

Araştırma konusunu ölçmek için kullanılan ölçeğin güvenlik analizi yapılmış ve güvenilirliği ölçen “Cronbach's Alpha” değeri tablo 1’ de gösterilmiştir.

Tablo 1: Gerçeklik analizi tablosu

Gerçeklik Analizi Tablosu		
Cronbach's Alpha Değeri	Öğelere Dayalı Cronbach's Alpha Değeri	Soru Sayısı
0,853	0,859	14

3.2 Anket Parametreleri Genel Analizi

Anket değerlerinin SPSS yardımıyla ortalama değer, standart sapma değerlerini analiz eden değerler sunulmuş olup ortalama değerler sütunu öğrencilerin 1-5 arasında verdiği cevapların ortalaması alınarak analiz edilmiştir. Standart sapma ise verilen cevapların sayısına göre güvenilirliğini ölçebileceğimiz bir parametre olarak hesaplanıp karşımıza çıkmaktadır.

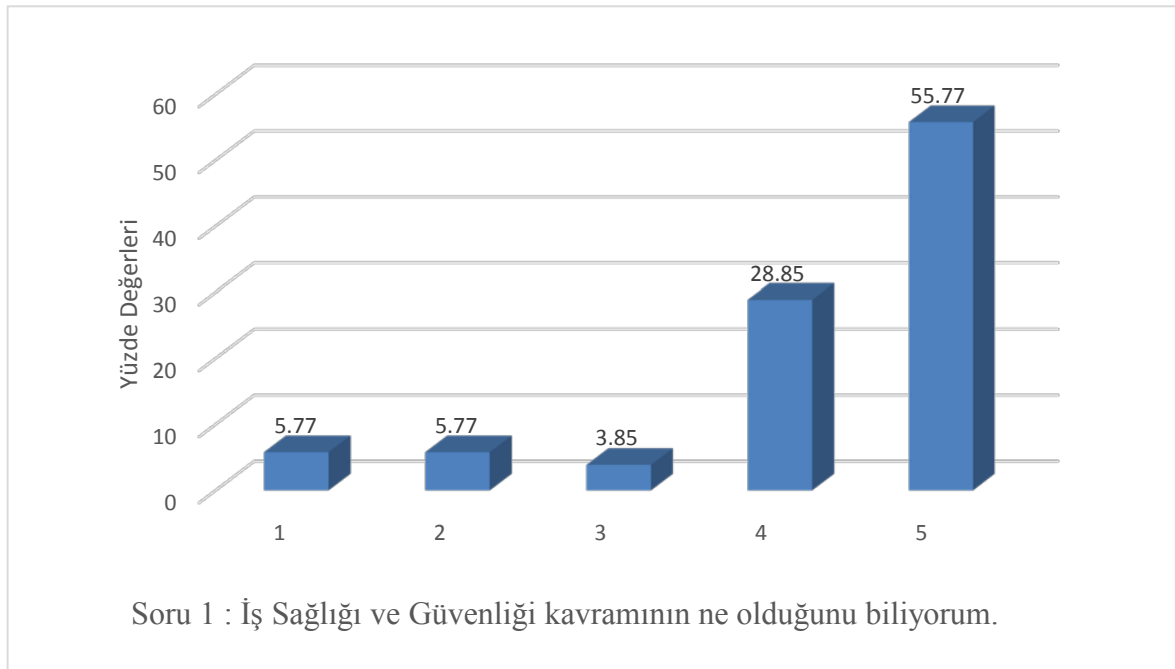
Bu çalışmada öğrencilere yöneltilen anket sorularının ortalama değerleri ve standart sapmalarının gösterildiği veriler tablo 2’ de gösterilmiştir.

Tablo 2: Anket katılımcılarının ortalama değer ve standart sapma analizi

Soru Numarası	Ortalama Değerler	Standart Sapma	Katılımcı Sayısı
Soru-1	4,23	1,141	156
Soru-2	2,83	1,359	156
Soru-3	4,40	0,969	156
Soru-4	4,44	1,067	156
Soru-5	4,27	1,132	156
Soru-6	4,48	0,954	156
Soru-7	3,75	1,431	156
Soru-8	3,75	1,431	156
Soru-9	3,63	1,537	156
Soru-10	3,60	1,502	156
Soru-11	4,44	0,992	156
Soru-12	4,13	1,229	156
Soru-13	4,46	1,012	156
Soru-14	3,98	1,221	156

Anketin ilk sorusu olan “İş Sağlığı ve Güvenliği kavramının ne olduğunu biliyorum.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,23” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%5,77” si konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%5,77” si katılmadığı, “%3,85” i kararsız olduğunu, “%28,85”i katıldığını “%55,77” si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin genel anlamda iş sağlığı ve güvenliği kavramı hakkında bilgi sahibi oldukları anket sorusu cevabına göre anlaşılabilir.

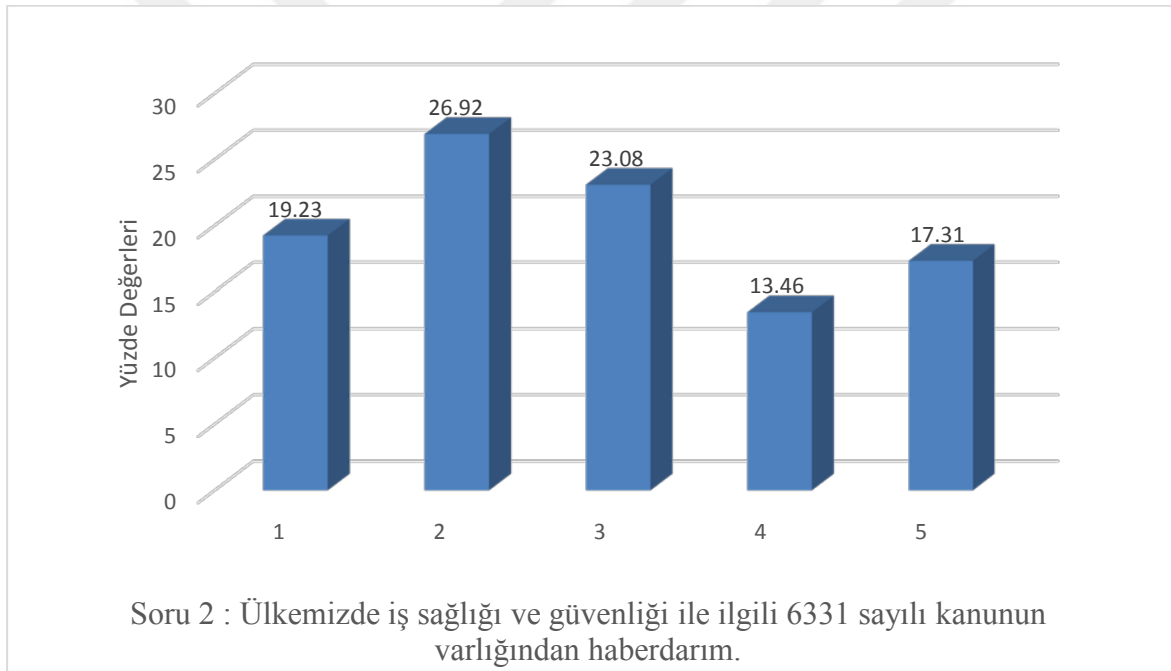
Bu çalışmanın birinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Anket katılımcılarının 1. Soru cevap dağılımları

Anketin ikinci sorusu olan “Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili 6331 sayılı kanunun varlığından haberdarım.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “2,83” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%19,23” ü konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%26,92” si katılmadığı, “%23,08” i kararsız olduğunu, “%13,46” sı katıldığını “%17,31” i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu anket sorusundan; öğrencilerin sadece üçte birinin (1/3) 6331 sayılı kanunun varlığından haberdar olduğu görülmektedir. Bu kadar önemli bir kanunu bilmemeleri; hem kendileri hem de geleceğin iş gücünü oluşturmaları sebebiyle çalışma hayatı için oldukça kaygı vericidir.

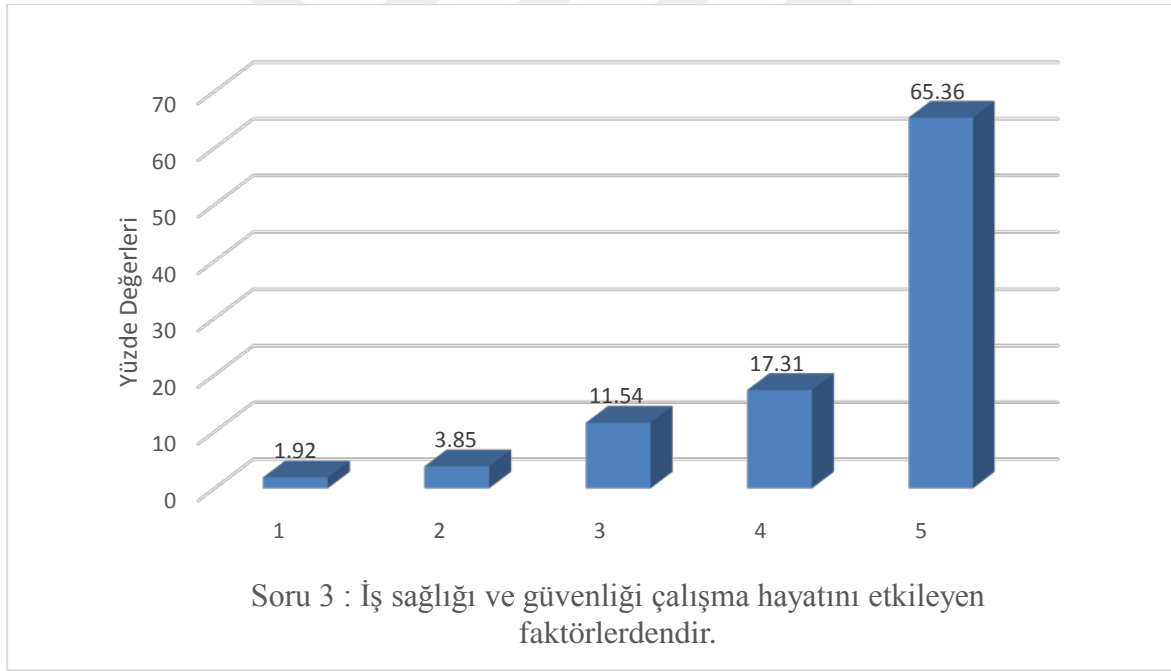
Bu çalışmanın ikinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Anket katılımcılarının 2. Soru cevap dağılımları

Anketin üçüncü sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliği çalışma hayatını etkileyen faktörlerdendir.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,40” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%1,92” si konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%3,85”i katılmadığı, “%11,54”ü kararsız olduğunu, “%17,31”i katıldığını “%65,36”ı ise kesinlikle katılıyor cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin genel anlamda iş sağlığı ve güvenliği kavramının çalışma hayatını etkilediğini düşündüğü anket sorusu cevabına göre anlaşılabilir. İlgili kanunu bilmemelerine rağmen bu kadar yüksek oranda (%80 civarında) pozitif sonuç çıkması, yazılı ve görsel medyada konunun sürekli işlenmesinin etkili olduğu yorumu yapılabilir.

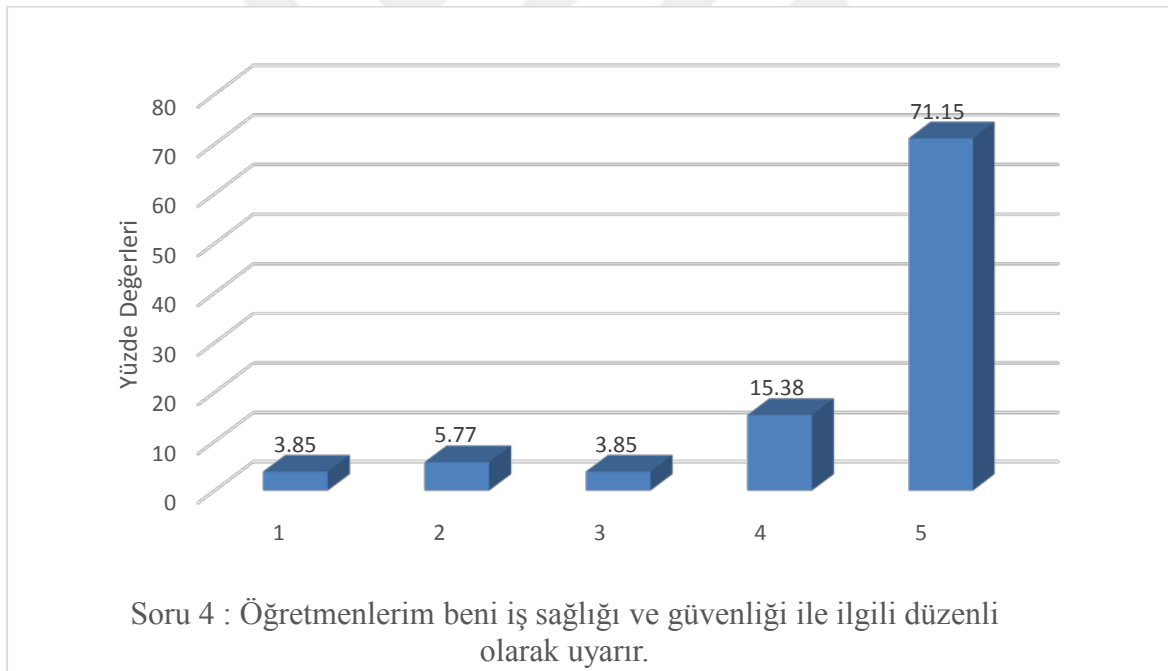
Bu çalışmanın üçüncü sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3: Anket katılımcılarının 3. Soru cevap dağılımları

Anketin dördüncü sorusu olan “Öğretmenlerim beni iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenli olarak uyarır.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,44” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%3,85”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%5,77”si katılmadığı, “%3,85”i kararsız olduğunu, “%15,38”i katıldığını, “%71,15” i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin çoğunlukla öğretmenlerinin düzenli olarak kendilerine gerekli uyarıları yaptığı sonucu anket sorusu cevabına göre anlaşılabilir. Öğretmenlerin öğrencilere İSG kapsamındaki düzenli uyarıların meslek bilinci oluşmasında pozitif ve efektif katkısı oluşturacağı söylenebilir.

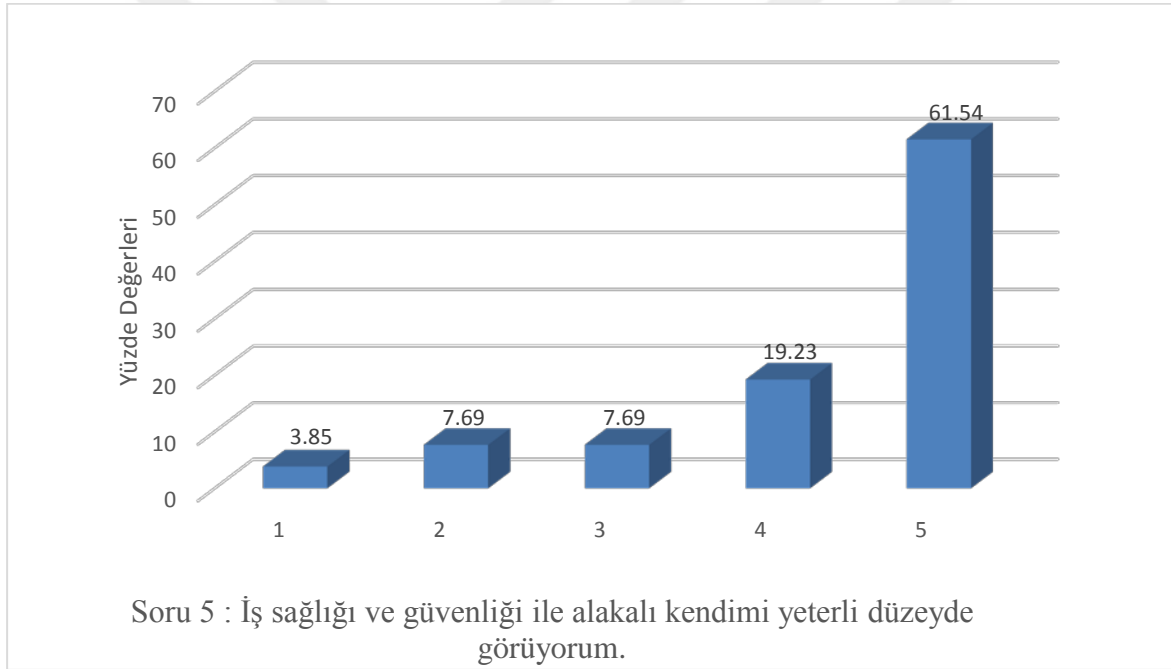
Bu çalışmanın dördüncü sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4: Anket katılımcılarının 4. Soru cevap dağılımları

Anketin beşinci sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliği ile alakalı kendimi yeterli düzeyde görüyorum.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,27” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%3,85”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%7,69”u katılmadığı, “%7,69”u kararsız olduğunu, “%19,23”ü katıldığını, “%61,54”ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrenciler bu sonuca göre kendilerini yeterli seviyede görmelerini ifade etmiş olmalarına rağmen anketin ikinci sorusunda “Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili 6331 sayılı kanunun varlığından haberdarım.” verilen cevaba bakacak olursak bu kanunu bilmemelerindeki eksiklik aslında İSG ile alakalı yeterli seviyede bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

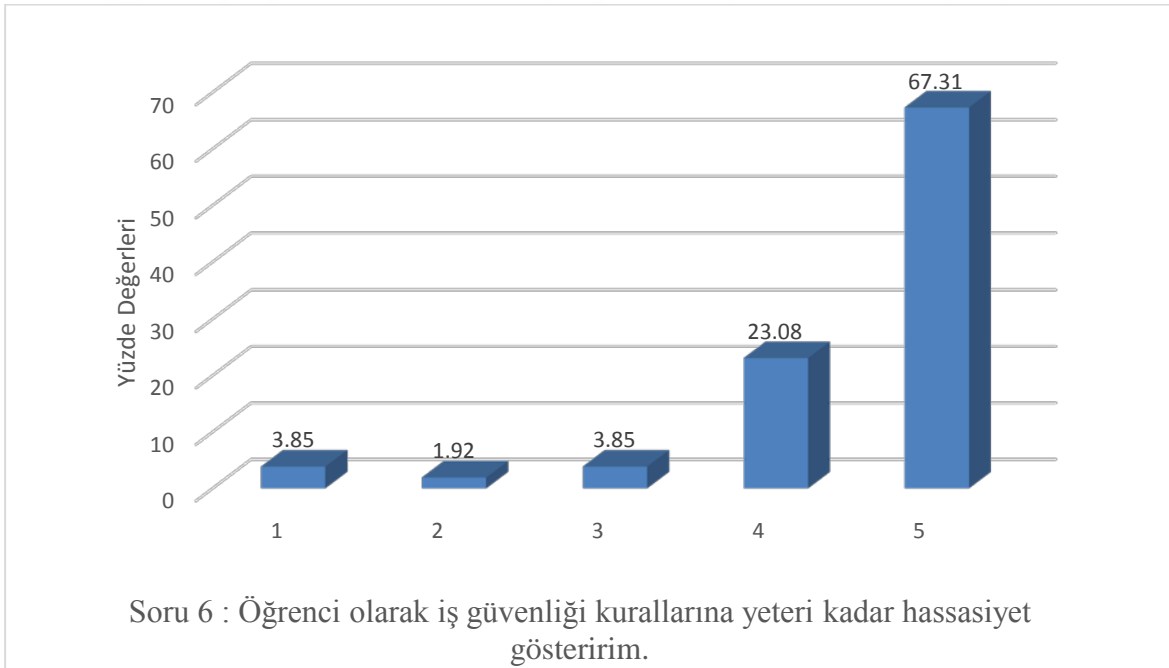
Bu çalışmanın beşinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5: Anket katılımcılarının 5. Soru cevap dağılımları

Anketin altıncı sorusu olan “Öğrenci olarak iş güvenliği kurallarına yeteri kadar hassasiyet gösteririm.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,48” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%3,85”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%1,92”si katılmadığı, “%3,85”i kararsız olduğunu, “%23,08”i katıldığını, “%67,31”i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrenciler yüksek oranda kendilerini hassas olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca öğrencilerde bu hassasiyetin oluşmasında okuldaki uyarıcı görsellerin ve materyallerin yeteri seviyede olduğu yorumu yapılabilir.

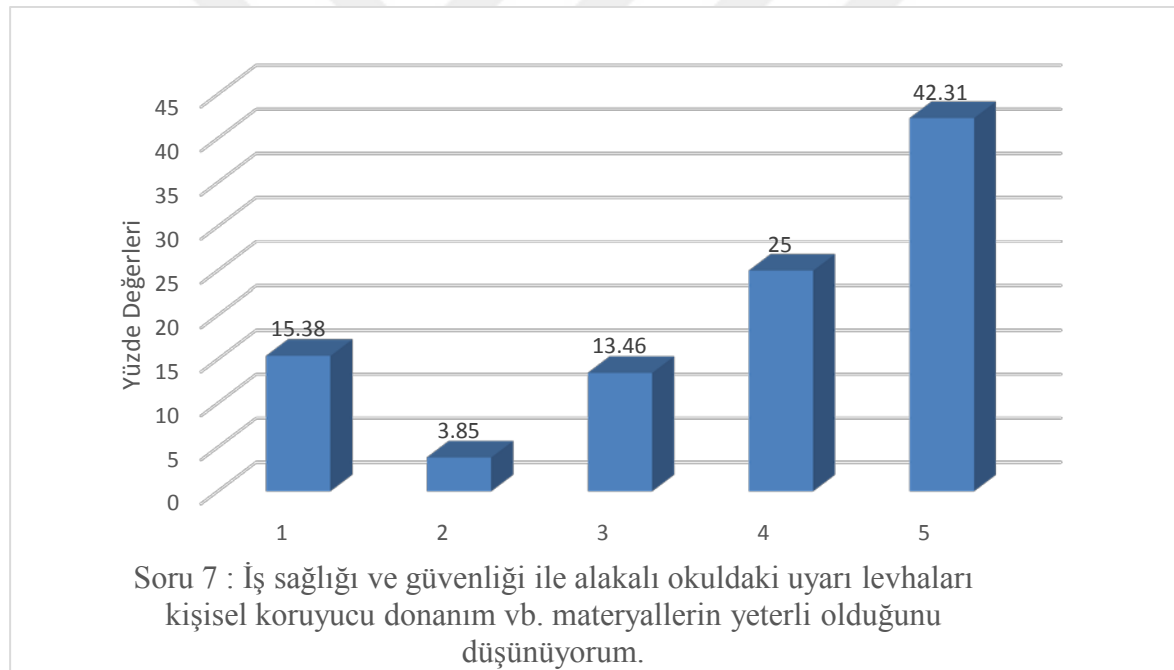
Bu çalışmanın altıncı sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 6’de gösterilmiştir.

Şekil 6: Anket katılımcılarının 6. Soru cevap dağılımları

Anketin yedinci sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliği ile alakalı okuldaki uyarı levhaları kişisel koruyucu donanım vb. materyallerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “3,75” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%15,38”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%3,85”i katılmadığı, “%13,46”ı kararsız olduğunu, “%25,00”i katılıyorum cevabını, “%42,31”i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin anket sorusuna verdiği cevapların sonucuna göre atölyede ki donanım ve materyallerin kabul edilebilir seviyede olduğu söylenebilir. Ancak, katılımcıların üçte birinin bu ekipmanların yeterli olduğunu düşünmemeleri, öğretmenler tarafından bu levhalar, donanım ve materyaller hakkında öğrencilere yeteri kadar bilgilendirme yapmadıkları da düşünülebilir.

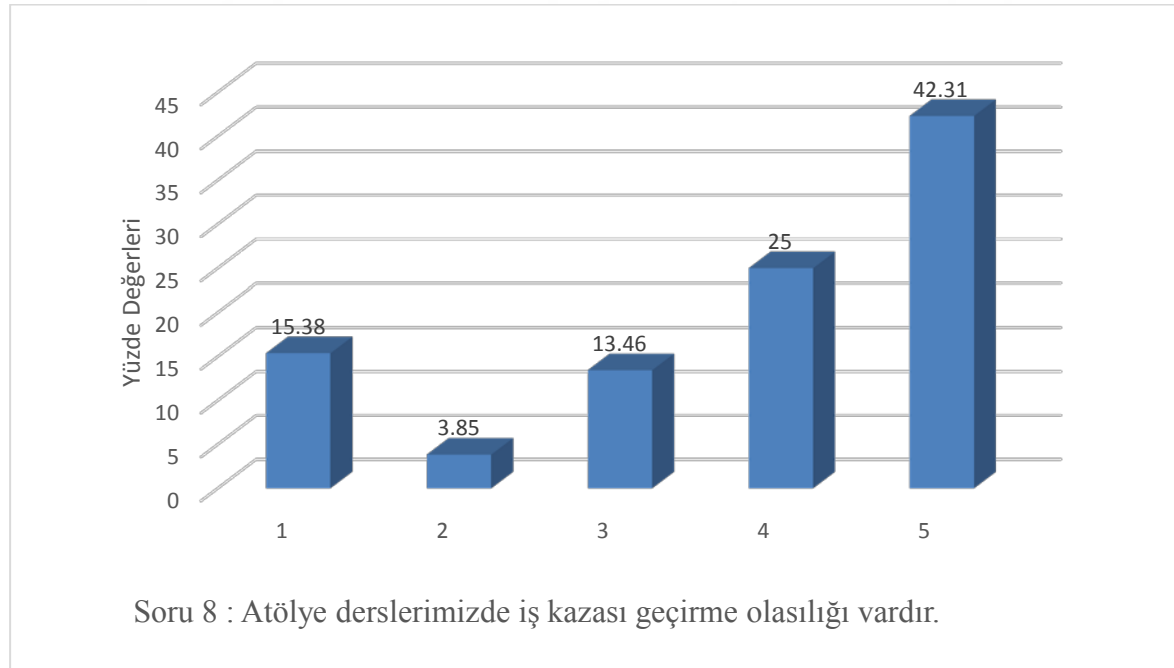
Bu çalışmanın yedinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7: Anket katılımcılarının 7. Soru cevap dağılımları

Anketin sekizinci sorusu olan “Atölye derslerimizde iş kazası geçirme olasılığı vardır.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “3,75” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%15,38”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%3,85”i katılmadığı, “%13,46”ı kararsız olduğunu, “%25,00”i katıldığını, “%42,31”i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin atölye dersindeki iş kazası geçirme olasılığının yüksek olduğunu düşünmeleri, bu konuda okul yönetimi tarafından atölye ortamında gerekli ekipman ve uyarıların eksik olduğu yahut öğrencilerin tam olan ekipman ve uyarıları yeterince anlayamadıkları ileri sürülebilir.

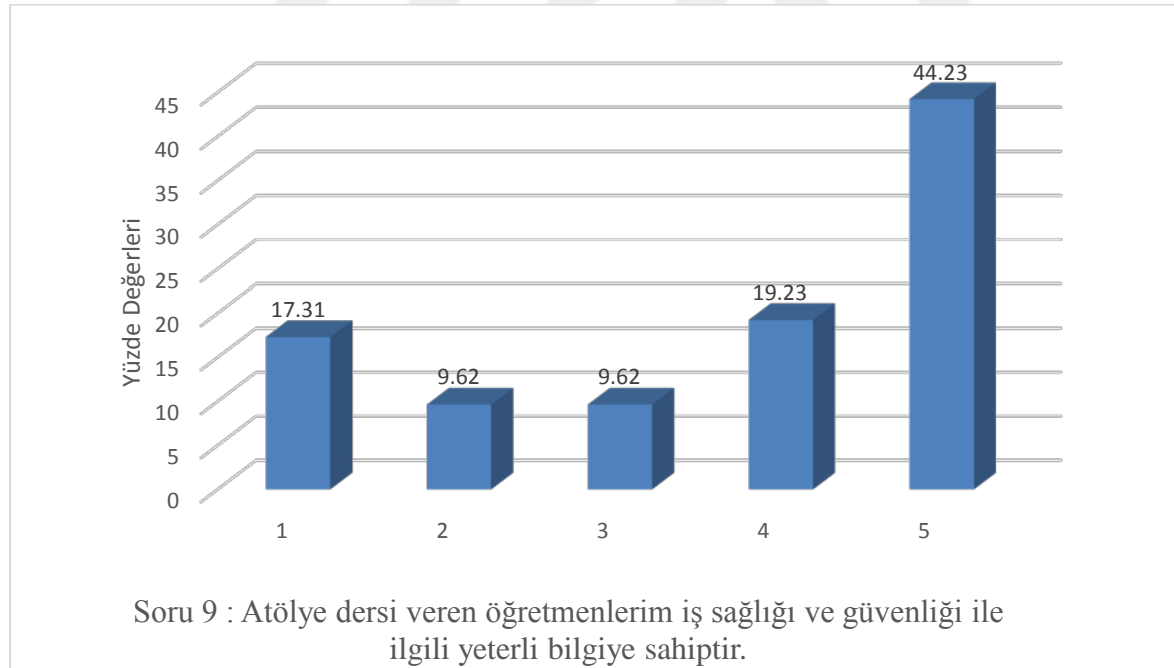
Bu çalışmanın sekizinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8: Anket katılımcılarının 8. Soru cevap dağılımları

Anketin dokuzuncu sorusu olan “Atölye dersi veren öğretmenlerim iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli bilgiye sahiptir.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “3,63” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%17,31”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%9,62”si katılmadığı, “%9,62”si kararsız olduğunu, “%19,23”ü katıldığını, “%44,23”ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrenciler genel anlamda atölyede derslerine giren öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği bilincinin olduğunu düşünmektedir diyebiliriz fakat “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum” ve “kararsızım” diyen öğrenci sayısı azımsanmaması gereken bir rakamdır diyebiliriz. Araştırmaya katılan ve anketi cevaplayan öğrencilerin üçte ikisinin atölye dersi veren öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu kanaatindedir. Ancak üçte birinin de bu konuda öğretmenlerinin bilgi konusunda eksik görmeleri, öğretmenlerin ders öncesi konu ile ilgili yetersiz hazırlanmalarından ya da öğrencilerin o konudaki altyapı yetersizliğinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

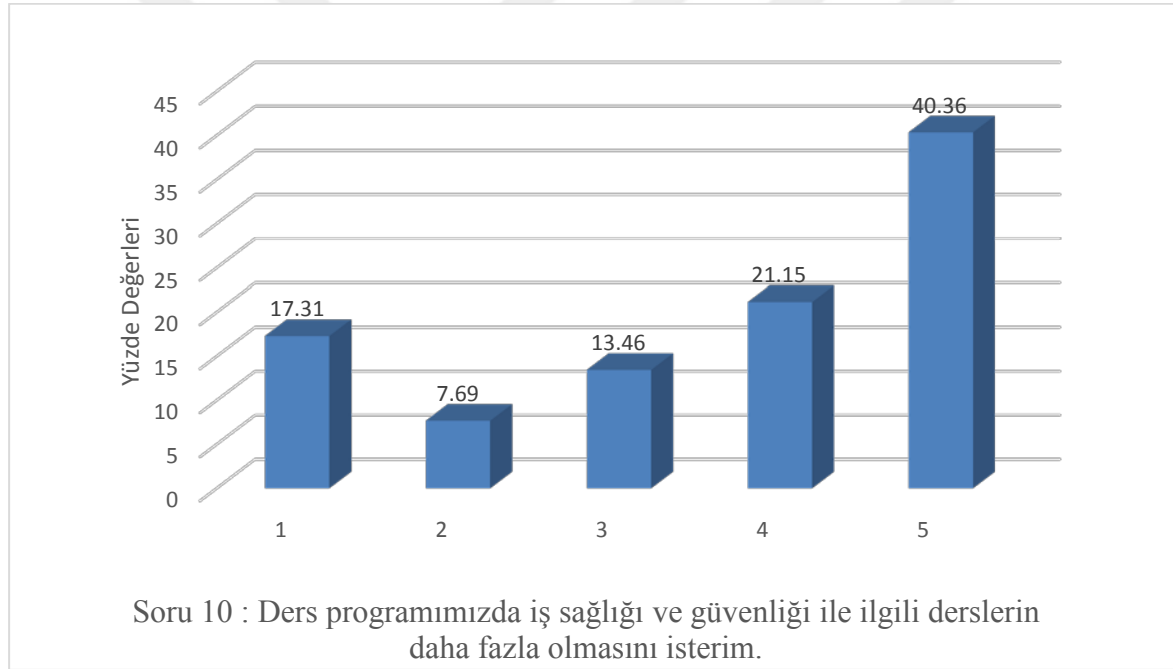
Bu çalışmanın dokuzuncu sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9: Anket katılımcılarının 9. Soru cevap dağılımları

Anketin onuncu sorusu olan “Ders programımızda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili derslerin daha fazla olmasını isterim.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “3,60” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%17,31”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%7,69”u katılmadığı, “%13,46”sı kararsız olduğunu, “%21,15”i katıldığını, “%40,36”sı ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği bilincini artırmaya yönelik derslerin yeterli olmadığını düşünmeleri ve bu bağlamda da ilgili derslerin müfredatta daha geniş yer bulmasını talep ettikleri ileri sürülebilir. Ayrıca bu konunun ileride başlayacakları meslek hayatında gerekli olduğu idrakının oluştuğu ve bu yüzden de şimdiden bilinç ve hassasiyetlerini artırmak adına derslere daha çok ilgi duydukları söylenebilir.

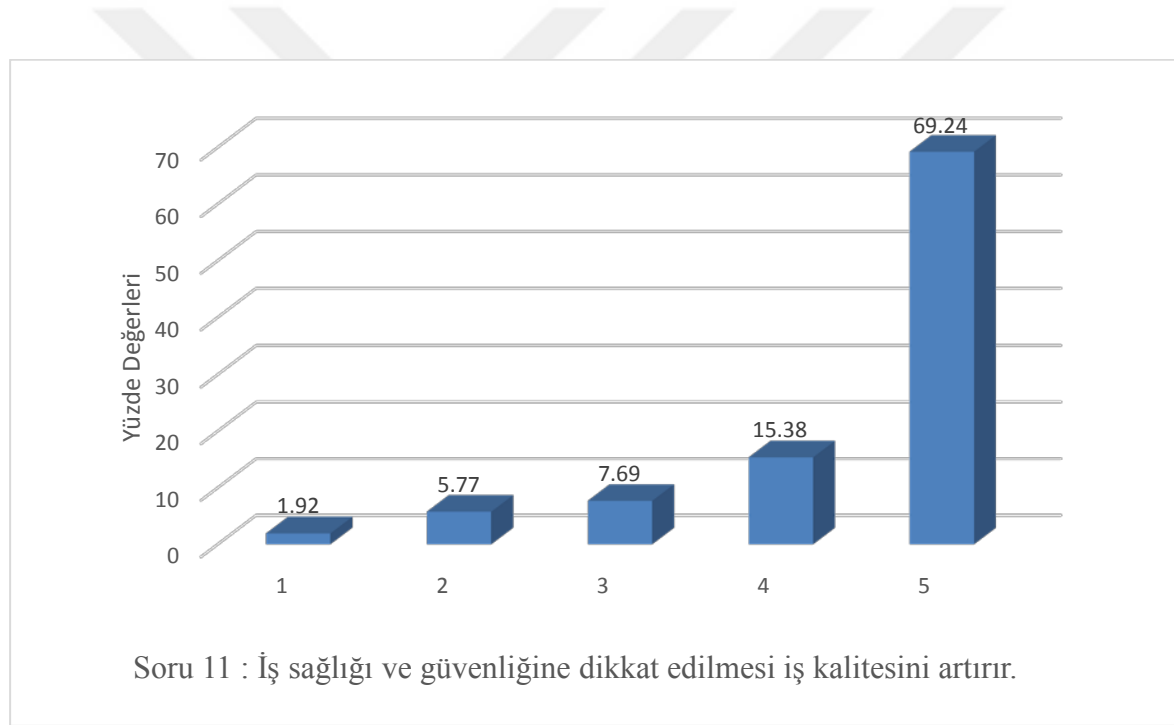
Bu çalışmanın onuncu sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10: Anket katılımcılarının 10. Soru cevap dağılımları

Anketin on birinci sorusu olan “İş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesi iş kalitesini artırır.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,44” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%1,92”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%5,77” si katılmadığı, “%7,69” u kararsız olduğunu, “%15,38”i katıldığını, “%69,24” ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliği hususuna dikkat edilmesinin iş kalitesini artıracığını düşünmektedirler. İş sağlığı ve güvenliği konusunda gösterilen azami hassasiyet ve dikkatle alınan tedbir ve düzenlemelerin, insanların daha güvenli ve huzurlu ortamda rahat çalışacaklarından iş kalitesini artıracığı sonucuna varılabilir.

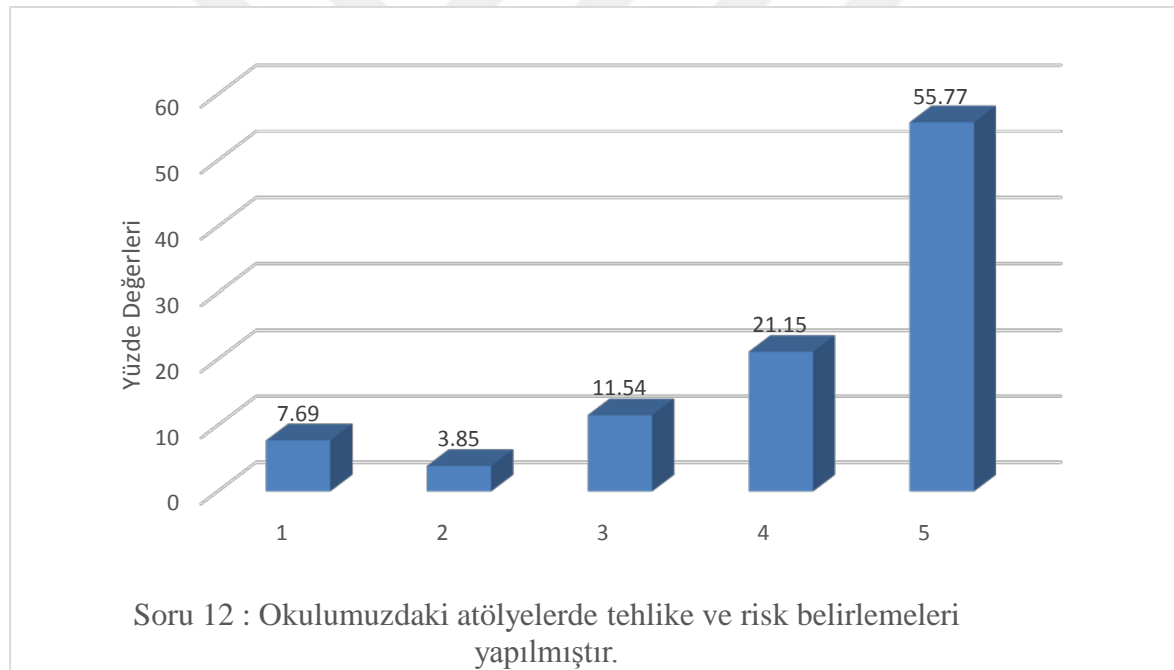
Bu çalışmanın on birinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 11’de gösterilmiştir.

Şekil 11: Anket katılımcılarının 11. Soru cevap dağılımları

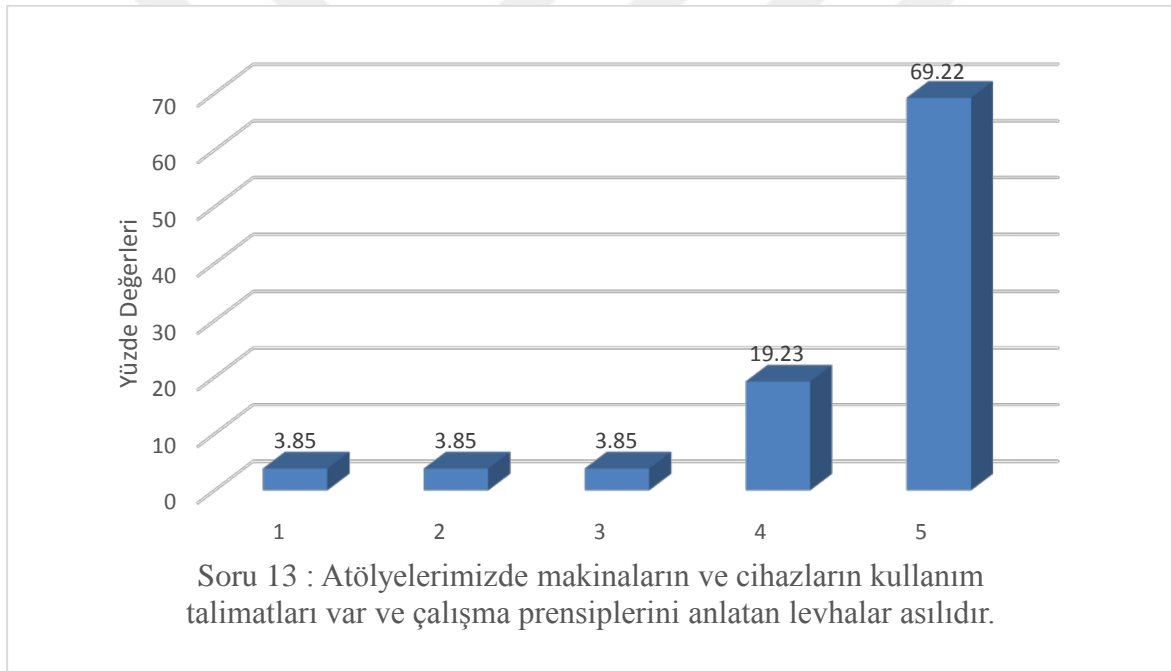
Anketin on ikinci sorusu olan “Okulumuzdaki atölyelerde tehlike ve risk belirlemeleri yapılmıştır.” sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,13” olup, öğrenciler tarafından bu konuya katılım puanının yüksek olduğu söylenebilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%7,69’u konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%3,85’i katılmadığı, “%11,54”ü kararsız olduğunu, “%21,15”i katıldığını, “%55,77”si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Anket katılımcılarının dörtte üçünün verdiği cevaplara göre atölyede iş sağlığı ve güvenliği bilincini oluşturmaya yönelik tehlike ve risk analizlerinin yapıldığını, öğrencide oluşan bu izlenimin sebebi olarak okul idaresi ve öğretmenlerin riskler ve tehlikeler konusunda gereklilikleri yerine getirdiği söylenebilir.

Bu çalışmanın on ikinci sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 12’de gösterilmiştir.

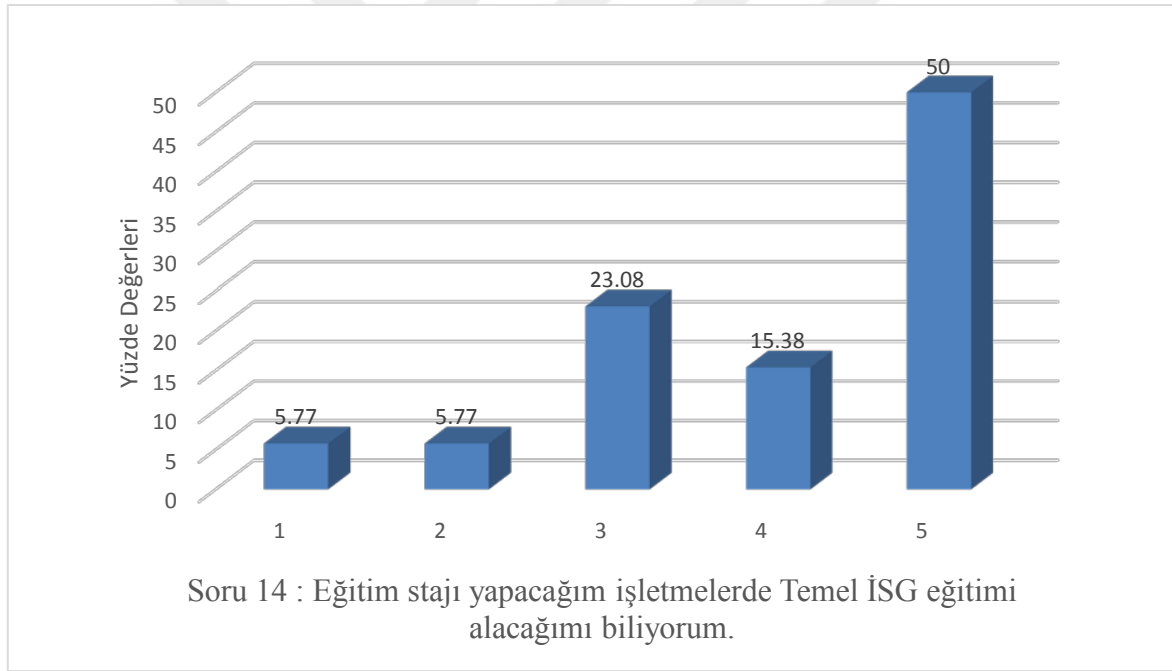
Şekil 12: Anket katılımcılarının 12. Soru cevap dağılımları

Anketin on üçüncü sorusu olan “Atölyelerimizde makinaların ve cihazların kullanım talimatları var ve çalışma prensiplerini anlatan levhalar asılıdır.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “4,46” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%3,85”i konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%3,85”i katılmadığı, “%3,85”i kararsız olduğunu, “%19,23”ü katıldığını, “%69,22”si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliği bilincini artırmaya yönelik makine ve ekipmanların çalışma prensiplerini gösteren uyarı levhalarının yeterli olduğunu düşüncesindedir. Bu düşüncenin oluşmasında uyarı levhalarının gayet anlaşılır olduğu ve öğretmenler tarafından çalışma prensipleri ve bilgilendirmelerin yeterli seviyede ve düzenli sıklıkta yapıldığı söylenebilir. Bu çalışmanın on üçüncü sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 13’de gösterilmiştir.

Şekil 13: Anket katılımcılarının 13. Soru cevap dağılımları

Anketin on dördüncü sorusu olan “Eğitim stajı yapacağım işletmelerde Temel İSG eğitimi alacağımı biliyorum.” Sorusuna cevap veren öğrencilerin cevap ortalaması “3,98” olup genel anlamda verilen cevaplara göre öğrencilerin katılım sağladığı sonucu çıkarılabilir. Ankete cevap veren öğrencilerin “%5,77”si konu ile alakalı kesinlikle katılmadığı, “%5,77”si katılmadığı, “%23,08”i kararsız olduğunu, “%15,38”i katıldığını, “%50,00”si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Anket katılımcılarının üçte ikisinin iş sağlığı ve güvenliği temel eğitimlerini staj yapacakları işletmelerde de göreceklerinin farkında oldukları düşünülebilir. Öğrencilerde şimdiden oluşan bu bilincin okulda verilen İSG eğitim ve çalışmalarına paralel geliştiği ve ayrıca ileride ki meslek hayatlarında önemli ve gerekli olduğunu düşündüklerinden şimdiden farkındalık oluşturmaktadırlar. Bu çalışmanın on dördüncü sorusuna ait cevapların bulgularının grafik formunda gösterimi şekil 14’de gösterilmiştir.

Şekil 14: Anket katılımcılarının 14. Soru cevap dağılımları

BÖLÜM 4

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kilis ilinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin İSG'ye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular ve öneriler aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Anket çalışmasının birinci sorusuna verilen cevaplara göre, öğrenciler çoğunlukla (%84,32) iş sağlığı ve güvenliği kavramı hakkında bilgi sahibi olduklarını düşünmektedirler.

Öğrencilerin 6331 sayılı kanunun varlığından oransal olarak (%30,77)'lik kısmının bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin genel anlamda iş sağlığı ve güvenliği kavramının çalışma hayatını etkilediğini düşündüğü görülmektedir. Öğrencilerin cevapları göz önüne alındığında; öğretmenlerinin düzenli olarak kendilerine gerekli uyarıları yaptığı ve kendilerini İSG konusunda bilinçli olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu çıkarımın, İSG Kanununu büyük çoğunluğunun bilmediği sonucunu veren soru ile ilişkilendirildiğin de bu bilginin güvenilir kabul edilmesinin doğru olmayacağı sonucu çıkarılabilir.

Ülkemizde işgücüne katılanlar açısından önemli bir problem olan iş kazaları ve meslek hastalıkları, öğrenciler için de şimdiden iş sağlığı ve güvenliği kapsamında çalışma hayatını etkileyen faktörlerden biri kabul edilmektedir. Öğrencilerin yaklaşık %80'inin bu bilinçte olması, görsel ve yazılı medyada gördükleri iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin çoğunlukla (%86,53)'lük kısmı öğretmenlerinin düzenli olarak kendilerine gerekli uyarıları yaptığı konusunda hem fikirler. Ancak çok az bir kısmı bu düzenli uyarılara rağmen iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarından haberi yoktur. Bu bağlamda öğrencilerin İSG uygulamalarında, öğretmenleri tarafından öğrencileri sözlü uyarılara ek olarak görsel uygulamalarla desteklemesi daha öğretici ve verimli olacaktır.

Katılımcıların, İSG'ye ilişkin ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerle oluşturulmak istenen bilinç, hassasiyetin ayrıca nihai hedef ve sonuçlarının çoğunlukla doğru algıladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı, İSG uygulamalarının çalışma hayatını etkileyeceğini düşünmektedir. Ancak bütün olarak her öğrencinin bu konudaki hassasiyetini ve bilinci artırmak adına, okul idaresinin ve öğretmenlerin müfredatta bu alanda daha çok derslere yer vermesi önerilir. Çünkü iş sağlığı

ve güvenliği konusunda öğrencilerin eksik bilgi ve uygulama alanındaki pratiklerini artırarak, ileride karşılaşacakları iş kazaları ve meslek hastalıklarına şimdiden bilinç ve hassasiyetin oluşturulması gerekir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine gelecekte iş hayatında karşılaşabilecekleri tehlike ve riskler ile beraber meslek hastalıkları, iş kazaları ve bunlarla nasıl başa çıkabilecekleri konularında daha detaylı ancak anlayabilecekleri düzeyde eğitimler verilmelidir. Öğrenme seviyeleri mutlaka ölçülmeli, bunun sonucunda gerekirse güncelleme ve/veya yenileme eğitimleri verilmelidir.

Öğrencilerde İSG kültürünün oluşturulması, geliştirilmesi, geleceğin çalışan ve yöneticisi olacak yeni neslin belirli periyotlarda, öğretmenlerin eksik kaldığı pratik uygulamalarda ve mevzuatla ilgili yenilikler konularında, alanında uzmanlaşmış kişi ve/veya kurumlardan eğitim almalarının sağlanması önerilmektedir. Sadece teorik bilgisi olanlardan değil, saha tecrübesi de olan kişilerden eğitim almaları; öğrenmelerinin daha ilgi çekici, eğlenceli, doyurucu ve kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Dal ve atölye genelinde ki İSG işaretlemelerinin tam ve eksiksiz olması öğrencilerin farkındalığını artıracak unsurlardandır. Teknik Eğitim Fakülteleri, Mühendislik Fakülteleri ve Teknoloji Fakültelerine İSG ile ilgili dersler konularak öncelikle öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi gerekli ve zorunludur. Meslek Lisesi müfredatına İSG ile ilgili derslerin eklenmesinin gerekli olduğu açıktır. Dersler için dışarıdan İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hekimi ve ilgili şehirde yetki almış Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimlerinden destek alınması derslerin verimini arttıracaktır. Bunun için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında ortak bir program geliştirerek müfredatın oluşturulması ve uygulanması için çalışma yapılabilir.

Öğrencilerinin hem genel bilgilendirme eğitimlerine hem de bölümleri ile ilgili sektörel İSG bilgilendirme eğitimlerine katılımları sağlanmalıdır. Bu yolla toplumun genel İSG Kültürü seviyesinde de artış sağlanacağı, öğrenmenin daha kolay ve daha üst seviyede olacağı unutulmamalıdır.

Anayasamızın 90. Maddesinde yer alan “özel risk grupları” sınıfından birisi de anket çalışması yapılan lise öğrencileridir. Çalışma yaşamı il ilgili tüm yasa ve yönetmeliklerle ise bu grubun engelliler, kadınlar ve yaşlılar ile birlikte özel olarak korunması istenmektedir. Öğrencilerin temel İSG eğitimlerini alması aynı zamanda anayasal görev ve sorumluluktur.

Bugünün küçüklerinin, yarının büyükleri olacağı unutulmamalı. Yarının Türkiye'sinin bugünden daha güvenli ve sağlıklı olmasının bugünkü eğitimlerle sağlanacağı düşüncesi ile eğitim yoluyla davranış değişiklikleri sağlamak hedeflenmelidir.

KAYNAKLAR

- 1- AKSOY vd. (2013) Bazı Önlisans Programlarında Eğitim Gören Öğrencilerin İş Güvenliği Konusuna Yaklaşımlarının Belirlenmesi (Gümüşova Meslek Yüksekokulu Örneği)
- 2- AKYİĞİT, Ercan (2001), İş Kanunu Şerhi, Seçkin Yayıncılık
- 3- ALPER, Yusuf (2012). Bazı Ülkelerde İşçi Sağlığı İş Güvenliği Uygulamaları ve Türkiye'deki Uygulama ile Karşılaştırılması. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi
- 4- AYDIN, Fazıl (2014). Avrupa Birliği'nde İş Sağlığı Ve Güvenliği, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayın No: 12
- 5- BAYRAKTAROĞLU, Serkan (2017), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), Seçkin Yayınevi.
- 6- CANBAŞ, Havva vd. (2018). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalıkları Üzerine Bir Alan Araştırması. SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi
- 7- ÇİLENGİROĞLU, Orçun, (2002), AB'ye Uyum Sürecinde Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği, Dokuz Eylül Üniversitesi
- 8- ERGİNBAŞ, Emel (2010), Avrupa Birliğinin Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliğine Etkisi, İstanbul Üniversitesi
- 9- ESİN, Alp, (2004), Yeni Mevzuatın Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği No:363, MMO Yayını
- 10- GEREK, Nüvit, (2009), İş Sağlığı ve İş Güvenliği, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No:868
- 11- MAKAL, Ahmet (1997), Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışma İlişkileri: 1850-1920: Türkiye Çalışma İlişkileri Tarihi, İmge Yayınevi
- 12- MAKAL, Ahmet (1999), Türkiye'de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri, İmge Yayınevi
- 13- ÖZDEMİR, Recep (2017), Tarihte Tüketici Haklarına Yönelik Yapılan İlk Kanun: "Kanunnâme-İ İhtisab-I Bursa", Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi.
- 14- SELEK, Hasan Selçuk (2016), İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Temel Konular, Seçkin Yayıncılık
- 15- SERTER, Nur (1994), Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet, İstanbul Üniversitesi Yayını
- 16- TALAS, Cahit, (1983), Sosyal Ekonomi, S. Yayınevi
- 17- TALAS, Cahit, (1992), Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi, Bilgi Yayınevi

- 18- USLU, Muharrem (2002), Kazaların Oluş Sebepleri, Bıçakçılar Kitabevi
- 19- ÜNSÜR, Ahmet (2005), Kütahya Fincancılar Esnafı Anlaşması, Sosyal Siyaset Konferansları, (Prof.Dr. Nevzat YALÇINTAŞ'a Armağan Özel Sayısı), İktisat Fakültesi, İstanbul
- 20- YEŞİLYURT, Uğur (2016), Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Motorlu Araçlar Teknolojisi Bölümü Araç Teknolojisi Atölyesi İş ve İşlem Basamaklarının İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden İncelenmesi ve Programlanması, Gedik Üniversitesi
- 21- YURTÇU, Ahmet (2015), Amasya İl Merkezindeki MEB'e Bağlı Endüstri Meslek Liselerindeki 12.sınıf Öğrencileri ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ön Yeterlilikleri ve Tutumlarının Tespiti, Gedik Üniversitesi
- 22- www.izu.edu.tr/docs/default-source/tan%C4%B1t%C4%B1m-metaryelleri/yks.pdf
(Erişim Tarihi: 16.04.2018)
- 23- https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf (Erişim Tarihi: 16.04.2018)

EKLER

EK-1: ANKET FORMU

“MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI BÖLÜMLERİNDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLİNCİNİN ANALİZİ: KİLİS ÖRNEĞİ” YÜKSEK LİSANS TEZİ ANKETİ

Bu anket Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selçuk SELEK danışmanlığında hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadelerden düşüncenizi en iyi yansıtan seçenekleri işaretlemenizi rica eder, katkılarınız için teşekkür ederiz. Toplanan veriler yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacak ve başka hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır.

Açıklama: Lütfen aşağıda verilen ifadeleri okuyarak bu ifadelere katılma derecenizi karşısında verilen ölçek üzerine işaretleyiniz.							
1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3- Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum		1=Kesinlikle Katılmıyorum	2=Katılmıyorum	3=Kararsızım	4=Katılıyorum	5=Kesinlikle Katılıyorum	
BOYUTLAR VE İFADELER							
1.	İş Sağlığı ve Güvenliği kavramının ne olduğunu biliyorum.						
2.	Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili 6331 sayılı kanunun varlığından haberdarım.						
3.	İş sağlığı ve güvenliği çalışma hayatını etkileyen faktörlerdendir.						
4.	Öğretmenlerim beni iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenli olarak uyarır.						
5.	İş sağlığı ve güvenliği ile alakalı kendimi yeterli düzeyde görüyorum.						
6.	Öğrenci olarak iş güvenliği kurallarına yeteri kadar hassasiyet gösteririm.						
7.	İş sağlığı ve güvenliği ile alakalı okuldaki uyarı levhaları kişisel koruyucu donanım vb. materyallerin yeterli olduğunu düşünüyorum.						
8.	Atölye derslerimizde iş kazası geçirme olasılığı vardır.						
9.	Atölye dersi veren öğretmenlerim iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli bilgiye sahiptir.						
10.	Ders programımızda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili derslerin daha fazla olmasını isterim.						
11.	İş sağlığı ve güvenliğine dikkat edilmesi iş kalitesini artırır.						
12.	Okulumuzdaki atölyelerde tehlike ve risk belirlemeleri yapılmıştır.						
13.	Atölyelerimizde makinaların ve cihazların kullanım talimatları var ve çalışma prensiplerini anlatan levhalar asılıdır.						
14.	Eğitim stajı yapacağım işletmelerde Temel İSG eğitimi alacağımı biliyorum						

EK-3: KURUM ONAYI

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Kilis Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Melih KÜÇÜKOĞLU
Kurumu / Üniversitesi	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
Araştırma yapılacak il	KİLİS
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Mesleki ve teknik Anadolu lisesi
Araştırmanın konusu	Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde mobilya ve iç mekan tasarımı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği bilincinin analizi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Araştırma
Veri toplama araçları	Anket
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Söz konusu çalışmanın okul müdürlüklerinin sorumluluğunda ve gözetiminde eğitim ve öğretimi aksatmamak kaydı ile gönüllülük esasına göre yapılması uygun görülmektedir	
Komisyon kararı	Oybirliği
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Yok

İsmail YENER
AR-GE Üyesi
Üye

Hasan TURFANDA
AR-GE Üyesi
Üye

30/03/2018
Nevzat YILDIRIM
Şube Müdürü
Komisyon Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

T.C. Kimlik No: : 71047156562
Adı : Melih
Soyadı : KÜÇÜKOĞLU
Doğum yeri : Kilis
Doğum tarihi : 21/05/1992
Medeni hali : Bekar
Cep telefonu : 0505 574 00 89
e-mail : melihkucukoglu@hotmail.com

EĞİTİM-ÖĞRETİM DURUMU

Üniversite (Lisans) : Süleyman Demirel Üniversitesi
Bölüm : Elektrik Elektronik Mühendisliği

EĞİTİM & SEMİNERLER

1. 31. İş Sağlığı ve Güvenliği Çalıştay1 Gaziantep (4-7 Mayıs 2017)
2. 7. Gaziantep Çelik Yapılar Sempozyumu (26-28 Ekim 2017)
3. Elektrik Mühendisleri Odası – Şantiye Şefliği Eğitimi Belgesi
4. Elektrik Mühendisleri Odası – Elektrik Serbest Müşavir Mühendislik Belgesi
5. Elektrik Mühendisleri Odası – Yüksek Gerilim Tesislerinde İşletme Sorumluluğu Eğitimi
6. Elektrik Mühendisleri Odası – Güneş Enerjisi Sistemleri Tesisatı Eğitimi
7. Elektrik Mühendisleri Odası – Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Eğitimi
8. Makine Mühendisleri Odası – LPG Sorumlu Müdürlük Eğitimi

STAJ VE İŞ BİLGİLERİ

1. Kartürk Tekstil A.Ş (Stajyer)
2. Win Solar Enerji A.Ş (Stajyer)
3. Prestij Otomasyon Ltd. Şti. (Stajyer)
4. Yıldırım Elektronik Ltd. Şti. (Intorn)
5. Mesan Müteahhitlik – Mühendislik (Serbest Mühendislik-Müşavir Danışmanlık Hizmetleri– Devam Ediyor.
6. Set Yapı Mühendislik Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. – Devam Ediyor.